

Kooste lausunnoista ja palautteista Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sote-järjestämissuunnitelman luonnoksesta

Tulevaisuuslautakunta 15.10.2026

1 | Lausuntojen yhteenveto

1.1 | Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin kotiin ja arkiympäristöön annettavissa palveluissa

1.2 | Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sosiaali- ja terveyskeskusten palveluissa

1.3 | Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin yhteisissä palveluissa

1.4 | Kannanotot sote-järjestämissuunnitelman luonnoksen taloudellisiin vaikutuksiin

1.5 | Muut kannanotot ja näkemykset

2 | Palautteiden yhteenveto

Kooste lausunnoista ja palautteista Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sote-järjestämissuunnitelman luonnoksesta

Tulevaisuuslautakunta 15.10.2026

Johdanto

- Tämä kooste kokoaa Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen sote-järjestämissuunnitelman luonnoksesta annetut lausunnot ja palautteet.
- Aluehallitus lähetti luonnoksen lausuntokierrokselle 15.9.2026.
- Alkuperäinen lausuntoaika oli 16.9.–8.10.2026, ja sitä jatkettiin viikolla 15.10.2026 saakka.
- Lausunto annettiin joko organisaation puolesta tai yksityishenkilönä.
- Samanaikaisesti luonnoksesta pyydettiin anonyymiä palautetta.
- Sekä lausunnot että palautteet kerättiin Webropolin kautta. Osa lausunnoista toimitettiin Pohteen kirjaamon kautta.
- Yhteenvetojen laatimisessa on hyödynnetty Copilot-tekoälyä.

Lausuntojen ja palautteiden pääviestit

1 Oikea-aikaiset ja saavutettavat palvelut

Hoidon ja palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja jatkuvuus tulisi turvata koko alueella. Digipalvelut eivät korvaa lähipalvelua kaikissa tilanteissa.

2 Kotiin annettavien palveluiden vahvistaminen

Varhainen tuki ja riittävät kotiin annettavat palvelut tukevat kotona asumista ja arjessa selviytymistä.

3 Omaishoito

Omaishoitajien ja sijaishoitajien palkkioiden leikkauksia ei pidetä oikeana säästökohteena. Omaishoito nähdään merkityksellisenä asiana, jolla mahdollistetaan kotona asuminen ja vältetään raskaampien palvelujen tarve.

4 Yksilölliset palvelut ja tuttu arkiympäristö

Asumisessa sekä työ- ja päivätoiminnassa korostuvat yksilölliset tarpeet, läheissuhteet ja mahdollisuus saada palvelut omassa kotikunnassa tai lähellä tukiverkostoja.

5 Riittävät resurssit

Henkilöstö, alueelliset resurssit, valmius ja varautuminen sekä eri järjestämistapojen hyödyntäminen tulisi huomioida palvelukokonaisuuksissa.

6 Säästöjen arvioiminen

Esitetyille toimenpiteille toivotaan avoimia perusteluja ja vertailutietoa eri vaihtoehtojen kustannuksista. Säästöjä arvioidessa tulisi huomioida muun muassa palvelukokonaisuuksien ja eri järjestämistapojen yhdenmukainen kustannuslaskenta, henkilöstövaikutukset ja asiakkaalle koituvat kustannukset.

1 | Lausuntojen yhteenveto

Lausuntojen antajat

- Lausuntokierroksella vastaanotettiin lausuntoja yhteensä 156 taholta (yhteensä 163 lausuntoa).
- Webropoliin tulleista lausunnoista 41 % oli yksityishenkilöiltä ja 59 % organisaatioilta, jotka olivat muun muassa kuntia, vammais- ja vanhusneuvostoja, yhdistyksiä ja palveluntuottajia.
- Lausuntoja toimitettiin Pohteen kirjaamoon yhteensä 14 kpl.
- Tässä yhteenvedossa on huomioitu lisäksi viisi kannanottoa, jotka on vastaanotettu huhti-toukokuussa 2026.

Lausuntojen antajat 1/4

Alavieskan kunta

Auta Lasta ry

Auta Lasta ry, Familiar Oy, Hoivatie Oy, Pelastakaa lapset ry, Perhehoitokumppanit Suomessa Oy, Perhepalvelut Ruori Oy, Tolokun Oy, Validia lastensuojelupalvelut Oy

Avosylin-yhtymä

Coronaria Kuntoutuspalvelut Oy

Dahlin, Hanna-Lena

Esperi Care

ExA-ryhmä

Haapajärven kaupunki

Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry

Haapajärven vanhus- ja vammaisneuvosto

Haapaveden kaupunginhallitus

Haapaveden kaupunki

Haapaveden vanhus- ja vammaisneuvosto

Haapaveden vasemmisto ry

Haataja, Heikki

Hailuodon kunta

Hakala, Airi

Harju, Anne

Hartikainen, Jennika

Hartikainen, Riikka

Hevosmaa, Eija

Hilli, Leila

Hiltunen, Vuokko

Hoivatie Oy

Honkala-Perttu, Pia / Pohde, OYS Apteekki Etelä, Ylivieskan lääkekeskus

Honkaperä, Joonas

Hyvinvointiala Hali Ry

Hyvärinen, Minna

Hämeenkorpi, Johanna

lin kehitysvammaisten tuki ry

lin kunnanhallitus

lin kunta

lin vanhus- ja vammaisneuvosto

Ilvesluoto, Jyri

Invalidiliitto

Joensuu, Susanna

Jokinen, Johanna

Jounila, Janne / Pohde, Raahen toimenpideyksikkö

Kaakinen, Timo

Kaksin Pohjois-Pohjanmaa Oy

Kalajoen kaupunki

Karhunen, Helli

Kempeleen kunta

Lausuntojen antajat, 2/4

Keskustanaisten Pohjois-Pohjanmaan piiri ry

Kestilä, Asko / Mäntykodin asukkaiden omaiset

Kinnunen, Saija

Kirjon omaishoitajat Ry

Koistinen, Kaija

Koskela, Pekka

Kuusamon kaupunki

Kuusamon kaupunki, vammaisneuvosto

Kuusamon kaupunki, vanhusneuvosto

Kärkkäinen, Pasi

Kärsämäen kunta

Kärsämäen vanhus- ja vammaisneuvosto

Käsmä-Karjalainen, Saija

Laitinen, Ritva

Lassila, Tiina

Latvakoski, Eija

Leinonen, Erja

Leinonen, Liisa

Leskinen, Hanna

Liikanen, Virpi

Limingan kunta

Lumijoen kunta

Luukkala, Jouni / Pohde, Kontinkankaan hyvinvointikeskus

M.V

Manninen, Mari

Med Group Oy Onni

Mehiläinen Oy

MLL Reisjärven paikallisyhdistys ry

Moilanen, Terhi

Muhoksen kunta

Määttä, Terhi

Nauha, Rauno / Pohde, Pudasjärven terveyskeskus

Neljä Astetta Oy

Niemelä, Susanna

Niemi, Eeva

Nivalan kaupunki

Nivalan kaupunki, vanhus- ja vammaisneuvosto

Nuolioja, Henna

Nykänen, Sisko

Oilinki, Arja

Oulaisten kaupunki

Oulaisten vanhusneuvosto

Oulaskankaan leikkausosaston henkilökunta

Oulun hiippakunnan tuomikapituli

Oulun Hyvinvointi ry

Lausuntojen antajat, 3/4

Oulun kaupungin vanhusneuvosto

Oulun kaupunki

Oulun löytävän työn verkosto

Oulun seudun kehitysvammaisten tuki ry

Oulun Seudun Kuulo ry

Oulun seudun omaishoitajat ry

Oulun Seudun Psykologit r.y.

Oulun Työväen Eläkeläiset ry

Oulun yliopisto

Outinen, Pentti

Paavola, Maija

Pellikka, Taina

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen JHL ry

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen turvallisuus- ja valmiuslautakunta

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen vanhusneuvosto

Pohjois-Pohjanmaan Kehitysvammaisten Tukipiiri Ry

Pohjois-Pohjanmaan Kokoomuksen aluevaltuustoryhmä

Pohjois-Pohjanmaan liitto

Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuusto

Pohjois-Pohjanmaan Perhehoitajat ry

Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät

Pohjois-Suomen Taksiryttäjät ry

Pohteen Keskustan aluevaltuustoryhmä

Pohteen vammaisneuvosto

Pohteen vihreä aluevaltuustoryhmä

Pudasjärven Erityistuki Erkat ry

Pudasjärven kaupunki

Pyhäjärven vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto

Pyhännän kunta

Pyrrö, Heikki

Pärkkä, Jere

Raahen kaupunki

Rajala, Santeri

Reisjärven kunta

Reisjärven kunta, vanhus- ja vammaisneuvosto

Rontti, Mirva Marianna

Rousu, Tero

Rousu, Tuuli

Ruha, Janne

Satoma, Maarit

Savolainen, Elisa

Savolainen, Tuula

Schönberg, Janne

SDP:n aluevaltuustoryhmä

Sievin kunnanhallitus

Lausuntojen antajat, 4/4

Sievin vanhus- ja vammaisneuvosto

Siikalatvan 1.apteekki

Siikalatvan kunta

Siira, Oona

Stenius, Liisa

Suomela, Piia

Suomen Puheterapeuttiliitto Ry

Säily, Mikael

Taivalkosken kunta

Tehy Pohde

Terveystalo Oyj

Tuominiemi, Jeremias

Udd, Erkki

Utajärven Kehitysvammaisten Tuki ry

Utajärven kunnanvaltuusto

Utajärven kunta

Utajärven vanhus- ja vammaisneuvosto

Vaalan vanhus- ja vammaisneuvosto

Vasemmistoliiton aluevaltuustoryhmä

Vähäsöyrinki, Paula

Välimäki, Anita

Ylivieskan kaupunki

Ylivieskan vanhus- ja vammaisneuvosto

Yhteenvedossa huomioidut kannanotot/adressit/kirjeet

Alavieskan vanhus- ja vammaisneuvosto (30.4.2026)

Kestilän Pihlajiston palvelukeskuksen puolesta tehty
adressi (7.5.2026)

Eläkeliiton Kestilän yhdistys ry, kansalaisaloite (6.4.2026)

Eläkeliiton Kestilän yhdistys ry, Lausuma Pohteen
hyvinvointialueen asianumeroon
PPHVA/1961/00.04.02.01/2026 (11.5.2026)

Eläkeläisjärjestöjen yhteisjärjestö Pikku-EETU, kirje
(6.5.2026)

1.1

Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin kotiin ja arkiympäristöön annettavissa palveluissa

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Riittävät kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Lausunnoissa nostetaan esiin kotiin annettavien palvelujen merkitys ihmisten mahdollisuuksille asua omassa kodissaan ja omassa arkiympäristössään. Näkemyksissä käsitellään esimerkiksi palvelujen riittävyttä, oikea-aikaista saatavuutta ja yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista sekä kotiin annettavan tuen merkitystä eri asiakasryhmien arjen tukemisessa. Lisäksi esille tuodaan kotihoidon, omaishoidon, yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen asumisen muodostama palvelukokonaisuus sekä palvelujen saatavuuden turvaaminen myös haja-asutusalueilla.

Lausunnoissa käsitellään myös kotiin annettavien palvelujen vaikutuksia palvelutarpeeseen ja palvelurakenteeseen. Näkemyksissä tuodaan esille huoli siitä, että kotiin annettavan tuen vähentäminen voi lisätä raskaampien palvelujen tarvetta ja heikentää asiakkaiden mahdollisuuksia selviytyä kotona. Lisäksi esiin nousee varhaisen tuen, avohuollon palvelujen sekä käytännön kotiin annettavan avun merkitys osana asiakkaiden tarpeisiin vastaamista.

“...Kirjon omaishoitajat ry pitää tärkeänä tavoitetta tukea ihmisten mahdollisuutta elää omassa kodissaan ja omassa arkiympäristössään turvallisesti ja tarvitsemiensa palvelujen turvin...”

“...Asiakkaan tunnistettu tuen tarve tulee johtaa oikea-aikaisesti myös käytännön apuun kotona.”

“...Lapsiperheiden kotipalvelun ja omaishoidon vapaan aikaisen hoidon tulee olla saatavilla riittävän varhain ja asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen perustuen...”

“...Lastensuojelun palveluja kehitettäessä tulee vahvistaa myös perheen kotiin annettavaa tukea. Oman laitoshoidon lisääminen ei saa syrjäyttää panostuksia varhaiseen apuun ja avohuollon palveluihin...”

“...Kotiin annettavien palvelujen alueellinen yhdenvertaisuus on turvattava. Palvelujen tulee olla saatavilla myös haja-asutusalueilla ja pitkien etäisyyksien päässä. Kotihoidon, yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen asumisen tulee muodostaa toimiva kokonaisuus.”

“Vanhusneuvosto näkee, että kotona asumisen tavoite edellyttää riittävää palvelurakennetta. Kotona asumista voidaan lisätä vain, jos kotiin annettavat palvelut vastaavat asiakkaan yksilöllistä toimintakykyä, turvallisuutta ja avun tarvetta. Erityistä huolta vanhusneuvostossa kannetaan yksin asuvista, heikkokuntoisista ja muistisairaista ikääntyneistä...”

“...SHL:n ja LSL:n hyväksymisen jälkeen järjestämissuunnitelmaa täsmennetään sosiaalihuollon ja sosiaalipalvelujen osalta. Uudistetun lainsäädännön toimeenpanosuunnitelman valmistelu käynnistetään välittömästi...”

“Pohteen palveluverkkoa tulee tarkastella pitkän aikavälin väestökehityksen, palvelutarpeiden, saavutettavuuden sekä henkilöstön saatavuuden näkökulmasta. Väestöennusteiden mukaan Pohjois-Pohjanmaan väestö keskittyy tulevana vuosina yhä voimakkaammin Oulun seudulle sekä alueellisiin keskuksiin, kuten Raaheen, Kalajoelle, Ylivieskaan, Nivalaan ja Kuusamoon...”

“Maakuntaliitto painottaa erityisesti sosiaalipalvelujen roolia lähipalveluina. Varhainen tuki, perhepalvelut, ikääntyneiden palvelut sekä muu sosiaalityö ovat palveluja, joiden vaikuttavuus perustuu saavutettavuuteen, paikallistuntemukseen ja asiakkaan arkiympäristön tuntemiseen. Näiden palvelujen etäänntyminen heikentää palvelujen vaikuttavuutta ja voi pitkällä aikavälillä kasvattaa sekä hyvinvointialueen että kuntien kustannuksia.”

Lausunnoissa riittäviin palveluihin esitettyjä ratkaisu- ja kehittämis ehdotuksia

01 Toimivien palvelukokonaisuuksien kokoaminen

- Vältetään kotiin vietävien palvelujen järjestämistä toisistaan irrallisina yksittäisinä palveluina.
- Mahdollistetaan palvelujen joustava muuttaminen asiakkaan toimintakyvyn ja palvelutarpeen muuttuessa.
- Turvataan palvelujen jatkuvuus ja vähennetään tarpeettomia siirtymisiä palvelusta toiseen.

"Kotiin vietäviä palveluja ei tulisi järjestää toisistaan irrallisina yksittäisinä suoritteina, vaan asiakkaan tarpeisiin perustuvina, yhteensovitettuina palvelukokonaisuuksina."

02 Monikanavaisen asioinnin turvaaminen

- Hyödynnetään lähi-, koti-, etä- ja hybridipalveluja joustavasti yksilöllisen tarpeen perusteella.
- Arvioidaan kotiin vietävän tai digitaalisen palvelun soveltuvuus asiakkaalle ennen palvelumuodon valintaa.
- Lisätään digitaalisten palvelujen käytön opastusta kaikille asiakasryhmille.

"Lähi-, koti-, etä- ja hybridikuntoutusta tulee hyödyntää joustavasti asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella."

"Sähköiset, liikkuvat ja kotiin vietävät palvelut voivat täydentää palveluverkkoa, mutta asiakkaalla tulee olla tosiasialliset mahdollisuudet niiden käyttämiseen."

03 Palvelujen toteuttamisen varmistaminen myös harvaan asutuilla alueilla

- Huomioidaan pitkät etäisyydet ja liikkuvan työn kustannukset palvelusetelien arvossa ja ostopalvelujen hinnoittelussa.
- Kehitetään ratkaisu, jolla korvataan osa kaukana asuville asiakkaille aiheutuvista matkakustannuksista.
- Varmistetaan, että kotiin vietäviä palveluja voidaan tarjota myös sivukylillä ja harvaan asutuilla alueilla

"Nämä (matkustamiseen käytettävä työaika ja liikkuvasta työstä aiheutuvat kustannukset) tulee huomioida palvelusetelien arvossa ja ostopalvelujen hinnoittelussa, jotta palveluja voidaan tarjota myös asiakkaiden arkiympäristöissä ja harvaan asutuilla alueilla."

"Myös kustannukset nousevat tämän vuoksi kaukana asuville, joten pitäisi olla keino jolla kustannetaan osa matkakuluista asiakkaalle."

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Omaishoidon palkkioiden alentaminen

Lausunnoissa nostetaan esiin omaishoidon merkitys osana paljon tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja aikuisten arjen tukemista sekä mahdollisuutta asua omassa kodissa. Näkemyksissä käsitellään omaishoitajien tekemän työn roolia kotihoidon, palveluasumisen ja muiden sosiaali- ja terveysten palvelujen täydentäjänä sekä omaishoidon tuen yhteyttä omaishoitajien jaksamiseen ja mahdollisuuksiin jatkaa omaishoitajana. Lisäksi esille tuodaan omaishoidon vaikutus palvelujen kokonaisjärjestämiseen ja hoidettavien mahdollisuuksiin saada tukea omassa arkiympäristössään.

Lausunnoissa käsitellään myös omaishoidon palkkioiden ja tukien muutosten vaikutuksia palvelutarpeeseen ja kustannuksiin. Näkemyksissä tuodaan esille huoli siitä, että omaishoidon tuen heikentyminen voi lisätä omaishoitajuudesta luopumista sekä kasvattaa ympärivuorokautisen hoidon, palveluasumisen ja muiden raskaampien palvelujen tarvetta. Lisäksi esiin nousee tarve arvioida eri ratkaisujen pitkän aikavälin vaikutuksia sekä niiden kustannusvaikutuksia osana palvelujärjestelmän kokonaisuutta.

“Omaishoito mahdollistaa monelle paljon tukea tarvitsevalle lapselle, nuorelle ja aikuiselle turvallisen arjen omassa kodissa. Palkkion alentaminen ei vähennä hoivan, valvonnan, ohjauksen tai tuen tarvetta. Se vähentää korvausta vastuusta, joka säilyy ennallaan...”

“...Omaishoitajien tekemä työ korvaa merkittävän määrän ympärivuorokautisen palveluasumisen, kotihoidon ja muiden sosiaali- ja terveysten palvelujen tarvetta. Tämän vuoksi omaishoidon houkuttelevuuden heikentäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa palvelutarve siirtyy raskaampiin ja julkiselle sektorille huomattavasti kalliimpiin palvelumuotoihin...”

“...Monen hoidettavan mahdollisuus asua omassa kodissaan perustuu käytännössä omaishoitajien antamaan päivittäiseen tukeen. Mikäli omaishoidon tuen tasoa heikennetään, vaarana on omaishoitajien jaksamisen heikkeneminen sekä omaishoitajuudesta luopumisen lisääntyminen.”

“Omaishoidon tukien leikkaus on lyhytnäköinen säästökeino, jonka maksumiehinä ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat kansalaiset...”

“...Omaishoitajien palkkioiden 30% leikkaus johtaa monien näiden tapausten omaishoitajasopimusten irtisanomiseen ja omaishoitajien hakeutuminen töihin, mikä johtaa, että omaishoidettaville on etsittävä hoivakoti. Yleensä näille ei riitä yhteisöllinen hoivakoti vaan tarve on ympärivuorokautinen. Kalliimmaksi tulee. Kannattaisi laskea realistinen kustannusvaikutus eri vaihtoehdoille.”

“Onkohan omaishoitotuen leikkaamisesta lasketut säästöt kovin pitkäkantoisia? Monelle kehitysvammaisen lapsen vanhemmalle, tämä tulisi tarkoittamaan lapselle laitoshoidon tarvetta. Koska töissä käyminen ja arjessa jaksaminen on muuten mahdotonta...”

“...Pohjois-Suomen yhteistyöalueen keskiarvon käyttäminen harmonisointiperusteena ei ole kestävä. Sen sijaan yhteistyöalueen tulisi toimia siihen suuntaan, että muilla alueilla omaishoidon ja sijaisuuksien palkkiotasoa korotetaan.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Omaishoitajien jaksamisen turvaaminen

Lausunnoissa nostetaan esiin omaishoitajien jaksamisen tukeminen sekä omaishoitajien lakisääteisten vapaiden toteutuminen osana omaishoidon kokonaisuutta. Näkemyksissä käsitellään vapaiden aikaisen hoidon järjestämistä asiakkaan tarpeisiin sopivalla tavalla, mukaan lukien mahdollisuus järjestää hoitoa omassa kodissa sekä iltaisin ja viikonloppuisin. Lisäksi esille tuodaan henkilökohtaisen avun, palvelusetelien ja muiden tukimuotojen merkitys omaishoitajien arjen tukemisessa ja vapaiden mahdollistamisessa.

Lausunnoissa käsitellään myös sijaishoidon saatavuutta ja omaishoitajien vapaiden käytännön toteutumista. Näkemyksissä tuodaan esille sijaishoitajien palkkioiden muutosten yhteys sijaisten saatavuuteen, rekrytointiin ja omaishoitajien mahdollisuuksiin käyttää lakisääteisiä vapaitaan. Lisäksi esiin nousee omaishoitajien vapaiden aikaisten palvelujen ja hoitopaikkojen riittävyys sekä tarve turvata hoidettavien tarpeita vastaavat palvelut myös tulevaisuudessa.

“...Omaishoitajien vapaiden anominen lyhyissä jaksoissa kuormittaa turhaan. Palveluseteleitä henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen hoidettavalle pitäisi olla paremmin tarjolla, jotta hoitaja pääsisi esim. hoitamaan asioita.”

“...Omaishoidon vapaan aikainen hoito asiakkaan omassa kodissa tulee kirjata suunnitelmaan selkeästi yksikössä järjestettävän hoidon rinnalle. Palvelun tulee mahdollistaa vapaan pitäminen asiakkaan tarpeisiin sopivalla tavalla, tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin...”

“Toimeksiantosopimuksella toimivien omaishoidon vapaapäivien sijaishoitajien palkkioita aiotaan laskea 30 prosentilla. Jo nykyisellään palkkio on ollut niin naurettavan pieni, että sijaisen rekrytoiminen on ollut tavattoman vaikeaa. Kuka aikuinen muka haluaisi hoitaa vaikeasti kehitysvammaista henkilöä, jos vuorokauden hoidosta saa palkkioksi vain 92 euroa? Tuntipalkkana se tekee vain 3,85 euroa. Tällä ehdotetulla hinnalla on käytännössä mahdotonta saada palkattua hoitajaa.”

“...Pohteen omassa vaikutustenarvioinnissa todetaan, että sijaishoitajien palkkioiden alentamisen vaikutukset asiakkaisiin ovat vähäisiä vain, jos sijaishoitajien saatavuus säilyy. Samassa arvioinnissa riskeiksi tunnistetaan kuitenkin sijaishoitajien rekrytoinnin vaikeutuminen, sijaishoidon saatavuuden heikkeneminen, omaishoitajan kuormituksen lisääntyminen käyttämättä jäävien vapaiden vuoksi sekä muiden vapaiden järjestämistapojen kysynnän ja kustannusten kasvu. Oikeus lakisääteiseen vapaaseen ei yksin riitä. Vapaan tulee myös olla tosiasiallisesti käytettävissä.”

“...Missähän hän tulevaisuudessa voi omaishoidon vapaidemme ajan viettää tarpeitaan vastaavassa hoidossa, jos Hannakoti päätetään lakkauttaa? Hannankodissa on erittäin hyväkuntoiset, esteettömät, vasta remontoituvat tilat, osaava henkilökunta ja pihalle pääsee pyörätuolillakin. Olemme olleet niin onnellisia tästä hoitopaikasta että tuntuu todella turhauttavalta että se halutaan nyt lakkauttaa...”

“...Pohteen tulee lisätä vaihtoehtoja omaishoitajien vapaiden toteuttamiseen. Perheelle tulee tarjota sopiva vaihtoehto ilman, että omaishoitaja joutuu itse etsimään palvelua useista eri paikoista.”

01 Omaishoidon toimintaedellytysten turvaaminen

- Säilytetään omaishoidon nykyiset palkkiotasot ja luovutaan palkkioluokkiin 2 ja 3 esitetyistä leikkauksista.
- Rajataan mahdollisten leikkausten ulkopuolelle omaishoitajat, jotka ovat jääneet vaativan hoitotilanteen vuoksi pois työelämästä.
- Arvioidaan ennen päätöksentekoa palkkiomuutosten vaikutukset omaishoitajien määrään, perheiden toimeentuloon, palvelurakenteeseen ja raskaampien palvelujen tarpeeseen.
- Avataan vaikutusarvioinnin tietopohja ja oletukset, jotta muutosten todelliset nettovaikutukset voidaan arvioida läpinäkyvästi.
- Turvataan omaishoitajien jaksaminen riittävillä palveluilla, vapailla ja yksilölliseen tilanteeseen perustuvalla tuella.

”... omaishoidon tukea tulee kehittää osana ennaltaehkäisevää ja kustannusvaikuttavaa palvelurakennetta eikä heikentää sen edellytyksiä. Päätöksen välittömien säästövaikutusten lisäksi tulisi arvioida pitkän aikavälin vaikutukset palveluasumisen, kotihoidon sekä erikoissairaanhoidon kustannuksiin. On mahdollista, että omaishoidon tuen alentamisesta syntyvät säästöt jäävät lyhytaikaisiksi ja kokonaisvaikutus hyvinvointialueen talouteen muodostuu negatiiviseksi.”

”Ennen palkkiomuutosten toimeenpanoa tulee arvioida ja avata, kuinka suuri vaikutus omaishoitajien määrään ja palvelurakenteeseen voi olla ja mikä on muutosten todellinen nettovaikutus koko palvelujärjestelmän kustannuksiin.”

02 Omaishoidon vapaiden ja sijaishoidon turvaaminen

- Säilytetään toimeksiantosopimuksella toimivien sijaishoitajien palkkiot tasolla, joka turvaa sijaishoitajien saatavuuden.
- Arvioidaan ennen palkkiomuutoksia niiden vaikutukset nykyisten sijaishoitajien jatkamiseen, uusien sijaishoitajien rekrytointiin ja omaishoitajien mahdollisuuksiin käyttää vapaitaan.
- Kirjataan asiakkaan kotona toteutettava sijaishoito selkeästi yksikössä järjestettävän hoidon rinnalle.
- Turvataan omaishoidon vapaiden tosiasiallinen käyttö joustavilla, yksilöllisillä ja lähellä kotia toteutuvilla vaihtoehdoilla.
- Kehitetään kiertävää perhehoitoa ja muita joustavia järjestämistapoja, jotka mahdollistavat vapaat myös iltaisin ja viikonloppuisin.

”Omaishoidon vapaan aikainen hoito asiakkaan omassa kodissa tulee kirjata suunnitelmaan selkeästi yksikössä järjestettävän hoidon rinnalle. Palvelun tulee mahdollistaa vapaan pitäminen asiakkaan tarpeisiin sopivalla tavalla, tarvittaessa myös iltaisin ja viikonloppuisin.”

”Ennen muutoksen toimeenpanoa tulee arvioida, miten palkkion alentaminen vaikuttaa nykyisten sijaishoitajien jatkamiseen, uusien sijaishoitajien rekrytointiin ja omaishoitajien mahdollisuuksiin käyttää lakisääteisiä vapaitaan.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden varhainen tuki ja apu perheen arkeen

Lausunnoissa nostetaan esiin lasten, nuorten ja perheiden varhaisen tuen, ennaltaehkäisevien palvelujen sekä kotiin annettavien palvelujen merkitys. Näkemyksissä käsitellään erityisesti neuvolan, opiskeluhuollon ja muiden matalan kynnyksen palvelujen mahdollisuuksia tunnistaa tuen tarpeita varhain sekä riittävien henkilöstöresurssien merkitystä varhaisen tuen toteutumiselle. Lisäksi tuodaan esille sosiaali- ja terveystieteiden, perhekeskusten ja kotiin vietävien palvelujen yhteistyö sekä tarve varmistaa, että tunnistettu tuen tarve johtaa oikea-aikaiseen käytännön apuun.

Lausunnoissa käsitellään myös lapsiperheiden palvelujen saatavuutta, jatkuvuutta ja yhteensovittamista. Esille nousevat asiakasmaksujen vaikutukset avun vastaanottamiseen, tuttujen työntekijöiden ja toimivien palvelusuhteiden merkitys sekä perheiden tukeminen varhaisessa vaiheessa. Lisäksi lausunnoissa tarkastellaan perhetyön ja muiden kotiin annettavien palvelujen yhdistämistä ja asiointin sujuvoittamista sekä tuodaan esiin tarve huolehtia palvelutarjonnan riittävydestä palveluja uudistettaessa.

”Esitämme, että sosiaali- ja terveystieteiden, perhekeskusten ja kotiin vietävien palvelujen yhteistyölle määritellään selkeät käytännöt. Asiakkaan tunnistettu tuen tarve tulee johtaa oikea-aikaisesti myös käytännön apuun kotona.”

”Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksujen uudistuksessa on varmistettava, ettei maksu estä avun vastaanottamista. Maksun alentamisen tai perimättä jättämisen käytäntöjen tulee olla selkeitä. Asiakasmaksumuutos ei saa johtaa toimivien palvelusuhteiden tarpeettomaan katkeamiseen tai palvelusetelivaihtoehdon kaventumiseen.”

”Neuvola ja opiskeluhuolto ovat keskeisiä matalan kynnyksen ja ennaltaehkäiseviä palveluja, joissa tunnistetaan varhain lasten, nuorten ja perheiden terveyteen, mielenterveyteen, toimintakykyyn ja arjen tilanteisiin liittyviä tuen tarpeita. Riittämätön henkilöstöresurssi vaikeuttaa varhaista tukea ja voi lisätä lastensuojelun, erikoissairaanhoidon ja muiden raskaampien palvelujen tarvetta.”

”Sosiaalityöntekijä-psykologityöparien tuottamilla palveluilla on ollut oma tärkeä ja historiallinen tehtävänsä lapsiperheiden ennaltaehkäisevänä matalan kynnyksen palveluna.”

”Kotiin annettavien palvelujen vahvistaminen on hyvä tavoite. Lapsiperheiden tulee saada apua ajoissa, ja palvelujen jatkuvuus sekä tutut työntekijät ovat tärkeitä.”

”Koko perheen tukeminen varhaisessa vaiheessa tarpeiden mukaisesti ja oikea-aikaisesti on moninkertaisesti halvempaa kuin yhden lapsen sijoittaminen sijaishuoltoon, siksi tukipalveluihin kannattaa panostaa jatkossakin vaikka sosiaalihuoltolaki muuttaakin järjestämisvelvoitetta monen palvelun osalta.”

”...Erillisten perhetyön, tehostetun perhetyön, kasvatus- ja perheneuvonnan sekä kotiin annettavan perhekuntoutuksen palvelut yhdistetään yhdeksi palveluksi, mikä on lähtökohtaisesti hyvä asia ja sujuvoittanee asiointia ja vahvistaa yhden yhteydenoton toimintamallia. Kuitenkin on olemassa vaara, että palvelutarjonta kokonaisuudessaan samalla kapenee, kun niitä yhdistellään.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden perhehoidon, lastensuojelun tuki ja palvelujen saatavuus

Lausunnoissa nostetaan esiin lapsiperheille kotiin ja arkiympäristöön annettavan tuen vahvistaminen sekä avun oikea-aikainen saatavuus. Näkemyksissä käsitellään erityisesti perhehoidon, perhetyön ja tehostetun tuen mahdollisuuksia vastata perheiden tarpeisiin sekä palvelujen saatavuutta iltaisin ja viikonloppuisin. Lisäksi tuodaan esille oman ja yksityisen palvelutuotannon mahdollisuudet täydentää palvelukokonaisuutta sekä varhaisen tuen ja avohuollon palvelujen merkitys laitoshoidon rinnalla.

Lausunnoissa käsitellään myös lastensuojelun ja muiden lasten ja perheiden palvelujen muodostaman kokonaisuuden toimivuutta. Esille nousevat perhehoitajien saatavuus, valmennus ja tuki sekä erilaisten lasten tarpeisiin vastaavien perhehoitomahdollisuuksien turvaaminen. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, että muiden palvelujen puutteet voivat lisätä lastensuojelun vastuuta ja kuormitusta. Huomiota kiinnitetään myös päihteiden käytön vaikutusten huomioimiseen lasten hyvinvoinnissa, lastensuojelun tarpeessa ja vanhemmuuden tukemisessa.

”Esitämme, että järjestämissuunnitelmassa huomioidaan nykyistä selkeämmin myös perhehoitolain 3 §:n mukainen lapsiperheille lapsen omassa kodissa toteutettava perhehoito yhtenä kotiin ja arkiympäristöön annettavan tuen muotona.”

”...Kotiin annettava perhehoito voi olla monin tavoin hyödynnettävä palvelun muoto myös lastensuojelun perhehoidon tuen muotona...”

”Lastensuojelun palveluja kehitettäessä tulee vahvistaa myös perheen kotiin annettavaa tukea. Oman laitoshoidon lisääminen ei saa syrjäyttää panostuksia varhaiseen apuun ja avohuollon palveluihin.”

”Suunnitelmassa tulisikin kuvata tarkemmin palvelujen (tehostettu perhetyö) saatavuus myös iltaisin ja viikonloppuisin. Erityisesti omana tuotantona toteutettavan perhetyön ja tehostetun tuen mahdollisuuksia viikonloppuina tulisi vahvistaa, jotta perheiden tarpeisiin voidaan vastata oikea-aikaisesti silloin, kun kuormitus ja lastensuojelun riskit usein korostuvat.” (Palaute)

”Hyvinvointialueen oman tuotannon on haasteellista vastata kaikenlaisiin tilanteisiin 24/7 ja 365 päivänä vuodessa ja tässä yksityinen palvelutuotanto voi auttaa sekä joustavuudella että erityisasiantuntemuksella.”

”Palvelujen saatavuuden turvaaminen edellyttää pitkäjänteistä perhehoitajien rekrytointia, ennakoivaa valmennusta ja jatkuvaa tukea. Ilman riittävää perhehoitajareserviä (mikä tarkoittaa myös monimuotoisuuden lisäämistä perhehoitoon lasten tarpeiden ollessa erilaisia), lasten sijoitukset voivat pitkittyä tai painottua raskaampiin palvelumuotoihin.”

”Perhehoidon kehittämistä ja eri tuotantotapojen vertailua tulisi ohjata vaikuttavuustiedolla, ei pelkästään välittömällä kustannuksilla...”

”Kun palvelukokonaisuus ei toimi yhtenäisesti, vastuu asiakkaan tilanteesta siirtyy usein lastensuojelulle, jonka perustehtävä kuormittuu muiden palveluiden puutteiden vuoksi.”

”Sosiaalityöntekijän näkökulmasta silmiinpistävää on, että vaikka suunnitelmassa käsitellään laajasti lasten, nuorten ja perheiden palvelurakennetta sekä sijaishuoltoa, päihteiden käytön vaikutus lasten hyvinvointiin, lastensuojelun tarpeeseen ja vanhemmuuden tukemiseen jää varsin vähälle huomiolle” (Palaute)

Lausunnoissa esitettyjä ratkaisu- tai kehittämisehdotuksia lasten, nuorten ja perheiden palveluihin

01

Kotiin vietävän tuen ja perhehoidon vahvistaminen

- Kirjataan lapsen omassa kodissa toteutettava perhehoito osaksi lasten ja perheiden kotiin annettavia palveluja.
- Kehitetään perhehoitoa perhetyötä, sosiaalityötä ja perhekuntoutusta täydentävänä palveluna.
- Turvataan perhehoitajien pitkäjänteinen rekrytointi, ennakkovalmennus ja jatkuva tuki.
- Vahvistetaan perhehoidon osuutta sijaishuollossa ja kehitetään vahvasti tuettua perhehoitoa eri palveluntuottajien kanssa.

”Esitämme, että järjestämissuunnitelmassa huomioidaan nykyistä selkeämmin myös perhehoitolain 3 §:n mukainen lapsiperheille lapsen omassa kodissa toteutettava perhehoito yhtenä kotiin ja arkiympäristöön annettavan tuen muotona.”

”Palvelujen saatavuuden turvaaminen edellyttää pitkäjänteistä perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta ja jatkuvaa tukea.”

02

Varhaisen tuen ja avopalvelujen turvaaminen

- Painotetaan koko perheen tarpeisiin perustuvaa ja oikea-aikaista tukea ennen raskaampiin palveluihin siirtymistä.
- Vahvistetaan perheen kotiin annettavaa tukea, varhaista apua ja avohuollon palveluja.

”On huomioitava, että koko perheen tukeminen varhaisessa vaiheessa tarpeiden mukaisesti ja oikea-aikaisesti on moninkertaisesti halvempaa kuin yhden lapsen sijoittaminen sijaishuoltoon, siksi tukipalveluihin kannattaa panostaa jatkossakin vaikka sosiaalihuoltolaki muuttaakin järjestämisvelvoitetta monen palvelun osalta.”

03

Palvelujen yhteensovittaminen ja saavutettavuuden varmistaminen

- Turvataan lapsiperheiden kannalta toimivat lähipalvelut ja asiointiympäristöt.
- Arvioidaan palvelujen keskittämisen vaikutukset perheiden matkoihin, työstä poissaoloihin ja lasten koulunkäyntiin.
- Sovitaan palvelujen välisistä yhteistyökäytännöistä niin, ettei perheen tarvitse itse koordinoida palvelukokonaisuutta.

”Säästöjä tulee arvioida kokonaisuutena. Palvelujen keskittäminen voi lisätä perheiden matkakustannuksia sekä vanhempien poissaoloja työstä ja lasten poissaoloja koulusta. Nämä vaikutukset tulee huomioida päätöksenteossa.”

”Palvelujen välillä tulee olla sujuva yhteistyö, jotta perheiden ei tarvitse itse koordinoida hoitoa tai kertoa samoja tietoja toistuvasti. Digipalvelujen rinnalla tarvitaan mahdollisuus puhelin- ja lähiasiointiin.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Ikäihmisten kotona asumista tukevat palvelut ja toimivat palveluketjut

Lausunnoissa nostetaan esiin ikääntyneiden palvelujen suunnittelu, palvelutarpeiden ennakointi sekä palvelujen järjestäminen lähellä asiakkaiden asuinympäristöä. Näkemyksissä käsitellään erityisesti ikääntyvän väestön määrän kehityksen huomioimista palvelu- ja henkilöstötarpeissa sekä kotiin annettavien palvelujen vastaavuutta asiakkaiden yksilölliseen toimintakykyyn, turvallisuuteen ja avun tarpeeseen. Lisäksi tuodaan esille lähipalvelujen merkitys sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen kokonaisuuden selkeyttäminen ja kustannustehokkuus.

Lausunnoissa käsitellään myös kotona asumista tukevien palvelujen muodostamaa kokonaisuutta ja palveluketjujen toimivuutta. Esille nousevat kotihoidon, kotisairaalan, kuntoutuksen ja sote-keskusten yhteensovittaminen sekä palvelujen varmistaminen asiakkaan siirtyessä sairaalasta, kuntoutuksesta tai muusta erityispalvelusta kotiin. Lisäksi lausunnoissa tarkastellaan teknologian ja etäpalvelujen käyttöä sekä niiden soveltuvuutta asiakkaiden tarpeisiin ja kykyyn käyttää niitä.

"Jatkovalmistelussa tulisi esittää vähintään 75-, 80- ja 85 vuotta täyttäneiden määrän ja osuuden kehitys alueittain sekä kytkeä ennuste konkreettiseen palvelu- ja henkilöstötarpeeseen."

"On lukuisia erilaisia neuvonta- ja infokeskuksia, vain esimerkkinä Aino-neuvonta, Kotas, Pohteen neuvontapalvelu, vammaispalveluiden asiakasohjaus, ikäihmisten palveluohjaus, digitaalinen sote-keskus Oma Pohde (chat) jne.,...Näiden järjeistäminen, hallinnon yhtenäistäminen ja kustannustehokkuuden nosto säästäisi paljon euroja."

"Kotona asumista voidaan lisätä vain, jos kotiin annettavat palvelut vastaavat asiakkaan yksilöllistä toimintakykyä, turvallisuutta ja avun tarvetta."

"Kotisairaalan, kuntoutusyksikön, kotihoidon ja sote-keskuksen muodostamaa palvelukokonaisuutta tulee kehittää erityisesti pitkien etäisyyksien vuoksi."

"Teknologian ja etäpalvelujen lisäämisessä tulee huomioida asiakkaan kyky käyttää niitä."

"Sairaalasta, kuntoutuksesta tai muusta erityispalvelusta kotiin siirtyvän asiakkaan tarvitsemat palvelut tulee suunnitella ja varmistaa ennen siirtymistä..."

"Ikääntyneiden palvelut tulee järjestää ensisijaisesti lähipalveluina. Tämä koskee erityisesti kotihoitoa, kotikuntoutusta, muistipalveluja, geriatria vastaanottotoimintaa, yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista."

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Ikäihmisten lähipalvelut ja asumisen ratkaisut

Lausunnoissa nostetaan esiin ikääntyneiden palvelujen järjestäminen lähipalveluina sekä palvelujen saavutettavuuden huomioiminen palveluverkkoa koskevilla ratkaisulla. Näkemyksissä käsitellään erityisesti palvelujen sijainnin vaikutuksia läheissuhteiden säilymiseen, osallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen. Lisäksi tuodaan esille asumispalvelujen kehittäminen siten, että asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa asumisen jatkuvuus samassa tutussa ympäristössä voidaan mahdollisuuksien mukaan turvata.

Lausunnoissa käsitellään myös ikääntyneiden palvelujen monipuolisuutta sekä kotona asumista tukevien palvelumuotojen kehittämistä. Esille nousevat perhehoidon erilaiset toteuttamistavat, ennaltaehkäisevät palvelut, ikäneuvolatoiminta, gerontologinen sosiaalityö sekä etsivä vanhustyö. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esiin liikkuvien palvelujen kehittäminen yhteistyössä olemassa olevien kohtaamispaikkojen, järjestöjen ja seurakuntien verkostojen kanssa sekä tarve huomioida palvelujen saavutettavuutta koskevat tavoitteet resursoinnissa ja palveluverkkoa koskevilla ratkaisulla.

”...Ikääntyneen ihmisen muuttaminen kauas kotikunnasta voi vaikeuttaa läheisten yhteydenpitoa ja heikentää asiakkaan osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta...”

”Ikäihmisiä ei saa siirtää kodeistaan ilman yksilöllistä arviointia, asianmukaista kuulemista ja lainmukaisia perusteita...”

”Ikääntyneiden palvelut tulee järjestää ensisijaisesti lähipalveluina. Tämä koskee erityisesti kotihoitoa, kotikuntoutusta, muistipalveluja, geriatria vastaanottotoimintaa, yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista.”

”Asumispalveluissa tulee olla yhtenä tavoitteena yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen keskittäminen ns. hybridiyksikköihin. Tällöin asiakkaan ei palvelutarpeen muuttuessa tarvitsisi muuttaa, vaan hän voisi jatkaa asumista samassa tutussa paikassa, johon lisäpalvelut olisi mahdollista järjestää.”

”Pitkäaikaisen perhehoidon lisäksi tärkeää on kehittää lyhytaikaista ja osavuorokautista, sekä hoidettavan kotona tapahtuvaa perhehoitoa koti- ja omaishoidon tukena.”

”Erityisesti ikääntyneiden palvelujen osalta neuvosto pitää tärkeänä, että hyvinvointisuunnitelmassa esitetyt tavoitteet palvelujen saavutettavuudesta, ennaltaehkäisystä, ikäneuvolatoiminnasta, gerontologisesta sosiaalityöstä, turvallisesta kotona asumisesta sekä etsivän vanhustyön vahvistamisesta näkyvät myös järjestämissuunnitelman resursoinnissa ja palveluverkkoa koskevilla ratkaisulla.”

”Liikkuvien palveluiden kehittämisessä kannattaa hyödyntää olemassa olevia monitoimijaisia kohtaamispaikkoja sekä järjestöjen ja seurakuntien verkostoja.”

Lausunnoissa esitettyjä ratkaisu- tai kehittämisehdotuksia iäkkäiden palveluihin

01

Turvallisen kotona asumisen edellytysten vahvistaminen

- Turvataan kotiin riittävät, oikea-aikaiset ja yksilölliseen tarpeeseen perustuvat palvelut, jotta kotona asuminen on aidosti turvallista myös yksin asuville, heikkokuntoisille ja muistisairaille ikäihmisille.
- Kootaan kotihoito, kotikuntoutus, kotisairaala, lääkäripalvelut ja muut tukipalvelut toimivaksi kokonaisuudeksi, joka mukautuu ikäihmisen toimintakyvyn ja avuntarpeen muutoksiin.
- Seurataan kotona pärjäämistä ja reagoidaan huoliin nopeasti. Kotona asumista ei pidä jatkaa tilanteessa, jossa turvallisuutta ei voida palveluilla varmistaa, vaan tarvittaessa on turvattava myös yhteisöllinen tai ympärivuorokautinen hoiva.

"Kotona asumisen tukeminen edellyttää, että kotiin annettavat palvelut ovat aidosti riittäviä, oikea-aikaisia ja asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen perustuvia. Kotihoidon tiukat myöntämiskriteerit ja riittämättömät henkilöstöresurssit voivat johtaa tilanteisiin, joissa kotona asuminen ei ole enää turvallista tai inhimillisesti kestävää."

"Kotona asumisen lisääminen ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että ympärivuorokautista hoivaa, yhteisöllistä asumista tai muita asumispalveluja vähennetään ennen kuin riittävät kotiin annettavat palvelut on tosiasiallisesti turvattu."

"Neuvosto katsoo, että ikääntyneiden kuntouttavaa päivätoimintaa tulee järjestää jokaisessa kunnassa. Päivätoiminta tukee ikääntyneiden toimintakykyä, ehkäisee yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä auttaa ylläpitämään kotona asumisen mahdollisuuksia mahdollisimman pitkään."

02

Tarpeenmukaisten asumispalvelujen turvaaminen

- Yhteisöllisen ja ympärivuorokautisen asumisen kapasiteetin tulee perustua ikääntyvän väestön todelliseen palvelutarpeeseen, ei yksinomaan määrällisiin peittävyystavoitteisiin.
- Asumismuodon ja tuen tason tulee määräytyä ikäihmisen yksilöllisen toimintakyvyn, terveydentilan ja turvallisuuden perusteella.
- Asumispalveluja tulee olla saatavilla omassa kotikunnassa tai mahdollisimman lähellä läheisiä, eikä nykyisiä hoivapaikkoja tule vähentää ennen riittävän korvaavan kapasiteetin varmistamista.

"Jos ympärivuorokautisen asumisen peittävyys laskee, kotiin vietävien palvelujen, kuntoutuksen, teknologisten ratkaisujen ja yhteisöllisten palvelujen on kehitettävä samassa suhteessa."

"Pitkäaikaisia asumispalveluita on järjestettävä siten, että asiakkaan toiveet tulevat huomioiduksi ja läheiset pystyvät vierailemaan säännöllisesti."

"Määrälliset palvelurakennetavoitteet eivät saa ohjata yksittäisen asiakkaan palvelupäätöstä, vaan asumisen tuen taso tulee ratkaista yksilöllisen palvelutarpeen perusteella."

"Erityisen tärkeä yksikön rooli on saattohoidossa. Elämän loppuvaiheen hoidon tulee olla laadukasta, inhimillistä ja mahdollisimman lähellä läheisiä."

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Vammaisten henkilöiden päivä- ja työtoiminta sekä osallisuus

Lausunnoissa nostetaan esiin vammaisten henkilöiden työ- ja päivätoiminnan saavutettavuus, toimintaan osallistumisen edellytykset sekä palvelujen järjestäminen lähellä asiakkaiden asuinympäristöä. Näkemyksissä käsitellään erityisesti toimintakeskusten sijainnin ja kulkemisen vaikutuksia palvelujen tosiasialliseen saavutettavuuteen ja asiakkaiden mahdollisuuksiin osallistua toimintaan. Lisäksi tuodaan esille tutun ja turvallisen toimintaympäristön, yhteisöön kuulumisen sekä esteettömien ja saavutettavien palvelujen merkitys.

Lausunnoissa käsitellään myös työosuusrahan merkitystä kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville henkilöille. Esille nousevat työosuusrahan poistamisen vaikutukset työtoimintaan osallistumiseen ja kehitysvammaisten henkilöiden keskinäiseen yhdenvertaisuuteen. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esiin työhönvalmennuksen ja työllistymispolkujen kehittäminen sekä mahdollisuudet palkkasuhteiseen työhön. Huomiota kiinnitetään myös toimintakeskusten toiminnan jatkumiseen paikallisesti sekä vammaisten henkilöiden tarpeisiin vastaavan asiantuntemuksen turvaamiseen sosiaali- ja terveystaloudissa.

”...Jos Rantapääsky siirretään toiselle paikkakunnalle, palvelu voi muodollisesti säilyä, mutta sen tosiasiallinen saavutettavuus heikkenee...”

”...Tällöin syntyy myös riski siitä, että asiakkaiden osallistumispäivät vähenevät tai osa asiakkaista jää kokonaan pois toiminnasta...”

”Haluan että toiminta säilyy Kärsämäellä. (Työ- ja päivätoiminta) Toimintakeskus Rantapääskyssä. Ilman työosuusrahoja joudun ehkä lopettamaan työtoiminnassa käymisen. Työosuusraha auttaa että saan käydä kaupassa ja maksaa vuokraa. Jos toimintakeskus lopetetaan, miten pääsen toimintoihin kun taksit ja linja-auto ei kulje. Mihin paikkakuntaan edes menisin.”

”Vastustamme suunniteltua työosuusrahan poistoa toimintakeskuksissa tehtävästä työtoiminnasta. Kehitysvammaisille ja erityistä tukea tarvitseville työosuusrahalla on suuri merkitys...”

”Toimintakeskuksen päivätoiminnan jakautuminen useampaan kuntaan, vie asiakkailta turvallisen ympäristön ja poistaa yhteisöön kuulumisen tunteen. Kulkeminen on myös haastavaa (esim. pyörätuolissa kulkevat).”

”Sen sijaan, että kehitysvammaisten työosuusraha poistetaan, Pohteen tulisi lähteä kehittämään työhön valmennusta ja kehitysvammaisten työllistymispolkua. Näin saataisiin kehitysvammaisille henkilöille palkkasuhteinen työ avoimilta työmarkkinoilta.”

”Näkemyksemme mukaan se, että tuetussa työtoiminnassa edelleen maksetaan työosuusrahaa ja toimintakeskuksessa käyvältä kehitysvammaiselta se poistetaan, lisää kehitysvammaisten keskinäistä eriarvoisuutta.”

”Kunta esittää, että myös Ulpukan osalta selvitetään ensisijaisesti mahdollisuus toiminnan jatkumiseen Utajärvellä...”

”Myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut pitää olla saavutettavia ja esteettämiä, ja siellä pitää olla asiantuntemusta myös vammaisten ihmisten terveydestä ja hoidosta...”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Vammaisten henkilöiden asumisen ratkaisut, lähipalvelut ja yksilölliset tarpeet

Lausunnoissa nostetaan esiin vammaisten henkilöiden asumispalvelujen järjestäminen, asumisvaihtoehtojen monipuolisuus sekä mahdollisuus asua omassa kotikunnassa tai mahdollisimman lähellä sitä. Näkemyksissä käsitellään erityisesti palvelujen keskittämisen vaikutuksia asuinpaikan valintaan, läheissuhteisiin ja sosiaalisiin verkostoihin. Lisäksi tuodaan esille asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteiden huomioiminen sekä erilaisten asumisratkaisujen soveltuvuus eri asiakasryhmille.

Lausunnoissa käsitellään myös vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja omaa näkemystä asumisen järjestämisessä. Esille nousevat asumisympäristön muutosten vaikutukset, henkilöstön osaaminen sekä tutun ympäristön ja olemassa olevien tukiverkostojen merkitys. Lisäksi lausunnoissa korostetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuutta vaikuttaa asumisensa toteuttamistapaan ja asuinpaikkaan sekä näiden näkökulmien huomioimista palvelurakennetta koskevissa ratkaisuissa.

”...palvelujen keskittäminen suuriin aluekeskuksiin voi johtaa tilanteeseen, jossa asiakkaat joutuvat muuttamaan pois omasta kotikunnastaan vastoin omia toiveitaan...”

”Asumispalvelujen monipuolistaminen palvelee vammaisia asiakkaita, mutta sen kehittäminen ei tapahdu hetkessä. Asumispalveluja järjestettäessä tulee ottaa huomioon yleiset asumisen vaatimukset ja asukkaiden perusoikeudet, kuten oikeus valita asuinmuotonsa ja asuinpaikkansa.”

”...vammaispalvelujen asumispalveluiden järjestämisen lähtökohtana tulee olla asiakkaan mahdollisuus asua omassa kotikunnassaan tai mahdollisimman lähellä omaa kotikuntaansa...”

”...(Vaikeammin) eri-ikäisenä vammautuneita ei välttämättä voi sijoittaa yhteisölliseen asumiseen...”

”...Mitkä ovat perusteet että Utajärven kehitysvammayksikkö siirretään juuri Vaalaan, miksei uutta LAITOSTA rakenneta Utajärvelle?...”

”Vammaisneuvostoa huolestuttaa henkilöstön osaaminen, kun kehitysvammaisia siirretään uuteen ympäristöön ja rutiinit muuttuvat. Kehitysvammaisille muutokset voivat olla traumaattisia.”

”...Kunta pitää välttämättömänä, että asiakkaiden yksilöllinen tilanne, itsemääräämisoikeus, osallisuus, läheissuhteet ja oma näkemys huomioidaan aidosti ennen ratkaisuja...”

”YK:n vammaissopimukseen sitoutuneiden valtioiden on varmistettava, että vammaisilla henkilöillä on yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa. Tämä oikeus on vahvistunut entisestään uuden vammaispalvelulain tultua voimaan vuoden 2025 alusta. Asumisen tukea on järjestettäväensisijaisesti vammaisen henkilön toivomalla toteuttamistavalla ja siten, että vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus, osallisuus ja yksityisyys toteutuvat.”

”Erityisen painokkaasti kunta vaatii vammaispalvelujen ympärivuorokautisen asumisyksikön Mäntykodin säilyttämistä Reisjärvellä. [...] Suunnitelmat vammaispalvelujen asiakkaiden siirtämisestä tai keskittämisestä muihin kuntakeskuksiin ovat inhimillisesti kestäättömiä, rikkovat uuden vammaispalvelulain henkeä yksilön itsemääräämisoikeudesta ja osallisuudesta sekä katkaisevat asukkaille elintärkeät paikalliset sosiaaliset verkostot ja tukijärjestelmät.”

Lausunnoissa esitettyjä ratkaisu- tai kehittämisehdotuksia vammaisten palveluihin

01

Työ- ja päivätoimintaan osallistumisen turvaaminen

- Säilytetään työ- ja päivätoiminta saavutettavana lähipalveluna.
- Jatketaan työosuusrahan maksamista myös toimintakeskuksissa tapahtuvasta työtoiminnasta.
- Kehitetään työhönvalmennusta ja yksilöllisiä polkuja tuettuun ja palkkasuhteiseen työhön.

”Sen sijaan, että kehitysvammaisten työosuusraha poistetaan, Pohteen tulisi lähteä kehittämään työhön valmennusta ja kehitysvammaisten työllistymispolkua. Näin saataisiin kehitysvammaisille henkilöille palkkasuhteinen työ avoimilta työmarkkinoilta.”

02

Palvelujen yhteensovittaminen

- Asetetaan vammaispalvelujen ja terveydenhuollon yhteensovittamiselle konkreettinen tavoite.
- Varmistetaan pitkäaikaissairauksien turvallisen hoidon edellyttämä osaaminen asumispalveluissa sekä päivä- ja työtoiminnassa.

”Järjestämissuunnitelmaan tulee kirjata, miten vammaispalvelujen asiakkaiden pitkäaikaissairauksien turvallinen hoito varmistetaan asumispalveluissa, päivä- ja työtoiminnassa sekä muissa vammaispalveluissa.”

”Tarvittaessa asumisen tukeen tulee yhdistää terveydenhuollon ja muita palveluja siten, että ne muodostavat henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisen palvelukokonaisuuden.”

03

Yksilöllisen asumisen ja valinnanmahdollisuuden turvaaminen

- Kirjataan yksilöllisen palvelutarpeen ensisijaisuus palvelurakenteen muutoksia koskeviin tavoitteisiin.
- Ratkaistaan asumisen tuen taso asiakkaan toimintakyvyn, terveydentilan ja turvallisuuden perusteella.
- Turvataan mahdollisuus asua omassa kotikunnassa lähellä läheisiä ja muuta tukiverkostoa.
- Säilytetään toimivat paikalliset asumis- ja toimintapalvelut.

”Palvelurakenteen keventämistä koskeviin tavoitteisiin tulee kirjata yksilöllisen palvelutarpeen ensisijaisuus.”

”Määrälliset palvelurakennetavoitteet eivät saa ohjata yksittäisen asiakkaan palvelupäätöstä, vaan asumisen tuen taso tulee ratkaista yksilöllisen palvelutarpeen perusteella.”

”Kehitysvammaisilla henkilöillä on yhdenvertainen oikeus päättää omasta elämästään ja asuinpaikastaan. Mahdollisuus asua omassa kotikunnassa lähellä läheisiä, ystäviä ja tuttua toimintaympäristöä tukee hyvinvointia, osallisuutta ja elämänlaatua.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalvelut

Lausunnoissa nostetaan esiin lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittäminen, matalan kynnyksen tuen vahvistaminen sekä eri toimijoiden välinen yhteistyö. Näkemyksissä käsitellään erityisesti neuvolan ja opiskeluhuollon merkitystä tuen tarpeiden varhaisessa tunnistamisessa sekä kodin, koulun, nuorisopalvelujen ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Lisäksi tuodaan esille oikea-aikaisen avun ja helposti saavutettavien mielenterveyspalvelujen merkitys sekä tarve vahvistaa nuorille suunnattuja monipuolisia matalan kynnyksen palveluja.

Lausunnoissa käsitellään myös henkilökohtaisen kohtaamisen ja digitaalisten palvelujen merkitystä nuorten palveluissa. Esille nousevat mahdollisuus asioida opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa henkilökohtaisesti sekä digitaalisten palvelujen saatavuus. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota alle 18-vuotiaiden mahdollisuuksiin käyttää digitaalisia palveluja tilanteissa, joissa vahvaan tunnistautumiseen tarvittavia välineitä ei ole käytettävissä.

”Kehittämistä vaatisivat lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat Pohteen alueella ja niitä tulisi lähestyä monitahoisesti: kodin, koulun, nuorisopalveluiden, matalan kynnyksen psyk. palveluiden ja poliisin yhteistyönä.”

”Neuvola ja opiskeluhuolto ovat keskeisiä matalan kynnyksen ja ennaltaehkäiseviä palveluja, joissa tunnistetaan varhain lasten, nuorten ja perheiden terveyteen, mielenterveyteen, toimintakykyyn ja arjen tilanteisiin liittyviä tuen tarpeita.”

”Nuoret arvostavat erityisesti mahdollisuutta henkilökohtaiseen kohtaamiseen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa. Samanaikaisesti nuoret käyttävät sujuvasti myös digitaalisia palveluja ja pitävät niiden saatavuutta tärkeänä.”

”Palveluiden käyttömahdollisuuksia tulee kehittää siten, että myös alle 18-vuotiaat voivat käyttää niitä ilman vahvaa tunnistautumista, sillä kaikilla nuorilla ei ikänsä vuoksi ole käytössään pankkitunnuksia tai muita sähköisen tunnistautumisen välineitä.”

”Erityisesti haluan, että palvelut toteutetaan matalalla kynnyksellä, ja kaikkiin palveluihin ei tarvita lääkärin lähetettä. Erityinen kiitos kuntoutuspuolelle ja matalan kynnyksen mielenterveys palveluille, jonne on helppo mennä ensikartoitukseen. Nopea apu takaa sen, että raskaaseen palveluun ei tarvitse siirtyä!”

”...nuorisovaltuusto toivoo, että Pohde jatkaa ja vahvistaa panostuksiaan nuorten mielenterveyden tukemiseen sekä resursoi tulevaisuudessa entistä enemmän monipuolisia ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja nuorille.”

”Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat muodostavat kasvavan haasteen. Ilmiö tunnistetaan laajasti eri viranomaisten toiminnassa, mutta palveluiden saatavuus ja riittävyys eivät tällä hetkellä vastaa tarpeeseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten päihdepalvelujen saatavuuteen sekä varhaisen tuen vahvistamiseen ennen ongelmien syvenemistä.”

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut

Mielenterveys ja päihdepalvelujen saatavuus ja arjen tuki

Lausunnoissa nostetaan esiin mielenterveys- ja päihdepalvelujen yhteensovittaminen, palvelupolkujen toimivuus sekä palvelujen oikea-aikainen saatavuus. Näkemyksissä käsitellään erityisesti palvelujen muodostamaa kokonaisuutta, hoitoon ja kuntoutukseen pääsyä sekä pitkien asiointimatkojen vaikutuksia eri asiakasryhmien mahdollisuuksiin saada tarvitsemiaan palveluja. Lisäksi tuodaan esille päivystyspalvelujen saavutettavuuden turvaaminen pitkien etäisyyksien alueilla.

Lausunnoissa käsitellään myös mielenterveys- ja päihdepalvelujen kotiin vietävien, liikkuvien ja digitaalisten palvelujen kehittämistä sekä asiakkaiden kotona asumisen tukemista. Esille nousevat asiakkaan yksilöllisen tilanteen ja toimintakyvyn huomioiminen asumisen tuen ratkaisuissa sekä riittävän ja oikea-aikaisen tuen merkitys. Lisäksi lausunnoissa tarkastellaan oman ja yksityisen palvelutuotannon kokonaisuutta erityisesti palvelujen saatavuuden, hoidon jatkuvuuden ja asiakkaiden tuen tarpeiden näkökulmasta.

”Palvelut on sovitettu yhteen sujuviksi kokonaisuuksiksi (Erityisesti mielenterveyspuolella on enemmänkin erotettu ja jaettu palveluita niin, etteivät ne enää palvele asiakkaiden tarpeita...”

”Laadukas palvelupolku, hoitoon ja kuntoutukseen pääsy inhimillisessä ajassa on turvattava tulevaisuudessa erityisryhmille esim. mielenterveyskuntoutujille, ikäihmisille ja kehitysvammaisille.”

”Asunnottomien palvelukeskuksen, päiväkeskus Huilin ja selviämisaseman mahdollisissa muutoksissa tarvitaan tiivistä yhteistyötä kaupungin asumis-, turvallisuus- ja muiden yhdyspintoimijoiden sekä järjestöjen kanssa. Palvelujen jatkuvuus, riittävä kapasiteetti ja selkeä vastuunjako vähentävät riskiä siitä, että paljon tukea tarvitsevat henkilöt jäävät palvelujen ulkopuolelle.”

”Mielenterveys- ja päihdepalveluissa tavoite tukea asiakkaiden asumista omassa kodissa sekä vahvistaa kotiin vietäviä, liikkuvia ja digitaalisia palveluja on kannatettava. Palvelurakenteen keventämisen tulee kuitenkin perustua asiakkaan yksilölliseen tilanteeseen, ei ennalta asetettuun ostopalvelujen vähentämistavoitteeseen.”

”...Asumisen tuen keventäminen voi olla asiakkaalle kuntoutumista tukeva tavoite, mutta vain silloin, kun toimintakyky ja elämäntilanne sen mahdollistavat. Liian kevyt tai liian myöhään annettu palvelu voi johtaa kriisiytymiseen, asunnottomuuteen, päihdehaittoihin, päivystyskäynteihin ja sairaalahoitoon.”

”...Mielenterveys- ja päihdepalveluissa oman tuotannon kasvua ja yksityisen tuotannon osuuden vähentämistä tulee arvioida palvelujen saatavuuden, hoidon jatkuvuuden ja asiakkaiden tuen tarpeen näkökulmasta.”

”Asunnottomien palvelukeskuksen toimintaa tulee kehittää Pohteen omana palvelutuotantona paikkamääriä vähentämättä. Palvelujen saavutettavuus ja asiakaslähtöisyys on turvattava, ja toiminnalle tulee varmistaa keskeinen sijainti. Sijaintia on arvioitava asiakkaiden arjesta käsin. Palvelujen kehittämisen tavoitteena tulee olla turvallinen arki, tarvittavan tuen saaminen ja eteneminen kohti pysyvämpää asumista. Selviämisasemaa koskeva kirjaus ”toiminnan jatko arvioidaan” tulee muuttaa muotoon ”selviämisaseman toimintaa kehitetään.”

”Muistakaa että yksikkö voi sijaita muuallakin kuin Oulussa tai Oulun kupeessa. Tiloja esim. laadukkaalle päihdekuntoutuspaikalle voisi löytyä helpommin jopa valmiina maalaiskylistä. Yhteistyö kuntien kanssa...”

Lausunnoissa esitettyjä ratkaisu- tai kehittämis ehdotuksia mielenterveys- ja päihdepalveluihin

01

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen vahvistaminen

- Lisätään nuorille monipuolisia mielenterveyspalveluja, joihin voi hakeutua mahdollisimman matalalla kynnyksellä.
- Kehitetään mielenterveys- ja päihdeongelmiin vastaamista kodin, koulun, nuorisopalvelujen, psykologisten palvelujen ja poliisin yhteistyönä.
- Parannetaan palvelujen saavutettavuutta myös digitaalisesti, mutta säilytetään mahdollisuus henkilökohtaiseen kohtaamiseen opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa.

”Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuuston vaikuttamistoiminnan keskeisenä painopisteenä on nuorten mielenterveyden edistäminen. Tästä syystä nuorisovaltuusto toivoo, että Pohde jatkaa ja vahvistaa panostuksiaan nuorten mielenterveyden tukemiseen sekä resursoi tulevaisuudessa entistä enemmän monipuolisia ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluja nuorille.”

”Kehittämistä vaativat lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdeongelmat Pohteen alueella ja niitä tulisi lähestyä monitahoisesti: kodin, koulun, nuorisopalveluiden, matalan kynnyksen psyk. palveluiden ja poliisin yhteistyönä.”

”Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten päihdepalvelujen saatavuuteen sekä varhaisen tuen vahvistamiseen ennen ongelmien syvenemistä.”

02

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen tuotannon, saavutettavuuden ja palvelumallien kehittäminen

- Arvioidaan oman ja yksityisen palvelutuotannon suhdetta palvelujen saatavuuden, hoidon jatkuvuuden ja asiakkaiden tuen tarpeen perusteella.
- Kehitetään asunnottomien palvelukeskusta omana palvelutuotantona paikkamääriä vähentämättä ja turvataan palvelun keskeinen sijainti.
- Vahvistetaan selviämisaseman toimintaa sekä tuetaan asiakkaiden turvallista arkea, tarvittavan tuen saamista ja etenemistä pysyvämpään asumiseen.

”...Mielenterveys- ja päihdepalveluissa oman tuotannon kasvua ja yksityisen tuotannon osuuden vähentämistä tulee arvioida palvelujen saatavuuden, hoidon jatkuvuuden ja asiakkaiden tuen tarpeen näkökulmasta.”

”Asunnottomien palvelukeskuksen toimintaa tulee kehittää Pohteen omana palvelutuotantona paikkamääriä vähentämättä. Palvelujen saavutettavuus ja asiakaslähtöisyys on turvattava, ja toiminnalle tulee varmistaa keskeinen sijainti. Sijaintia on arvioitava asiakkaiden arjesta käsin. Palvelujen kehittämisen tavoitteena tulee olla turvallinen arki, tarvittavan tuen saaminen ja eteneminen kohti pysyvämpää asumista. Selviämisasemaa koskeva kirjaus ”toiminnan jatko arvioidaan” tulee muuttaa muotoon ”selviämisaseman toimintaa kehitetään”.”

1.2 | Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sosiaali- ja terveyskeskusten palveluissa

Hoitoon pääsy, hoidon jatkuvuus ja palveluketjun toimivuus

Lausunnoissa nostetaan esiin sosiaali- ja terveyskeskusten palveluihin pääsy, hoidon oikea-aikaisuus sekä hoidon ja tuen jatkuvuus. Näkemyksissä käsitellään erityisesti yhteydensaannin ja vastaanotolle pääsyn sujuvuutta sekä yhden yhteydenoton toimintamallia. Lisäksi tuodaan esille omalääkäri- ja omahoitajamallien kehittäminen, henkilöstön riittävyys sekä palvelujen yhdenvertainen saatavuus. Huomiota kiinnitetään myös suun terveydenhuoltoon pääsyä koskevien tavoitteiden määrittelyyn.

Lausunnoissa käsitellään myös palvelujen yhteensovittamista ja asiakkaan näkökulmasta toimivia palveluketjuja. Esille nousevat asiakkaiden kokemusten huomioiminen sekä palveluihin pääsyn, tarvittavan hoidon ja turvallisen jatkohoitoon siirtymisen seuranta. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esiin sosiaali- ja terveyskeskusten, perhekeskusten ja kotiin vietävien palvelujen yhteistyö sekä tarve varmistaa, että tunnistettu tuen tarve johtaa oikea-aikaiseen käytännön apuun.

”Sosiaali- ja terveyskeskusten palvelujen tavoitteena pitäisi olla ennen kaikkea se, että ihminen saa tarvitsemansa hoidon oikea-aikaisesti.”

”Pidämme hyvänä, että kiireettömälle lääkärin vastaanotolle pääsy pyritään järjestämään 14 vrk:n kuluessa. Sen sijaan pidämme pahana puutteena, että vastaavaa – ehkä vähän pitempääkin – tavoitetta ei ole määriteltä suun terveydenhuollon pääsemiseksi...”

”...Ammatinharjoittajamallin toimeenpanossa on tärkeää huomioida eri toimijoiden yhdenmukainen kohtelu ja arvioida, miten osallistumisen ehdot vaikuttavat tosiasiallisesti palveluntuottajien määrään. Hoidon jatkuvuuteen voidaan vaikuttaa eri keinoin.”

”Omalääkärimallille tulee asettaa numeeriset tavoitteet”

”Kannatamme yhden yhteydenoton toimintamallia, palveluun pääsyn parantamista sekä hoidon ja tuen jatkuvuuden vahvistamista.”

”Mehiläinen kannattaa tavoitteita yhteydensaannin, hoitoon pääsyn ja hoidon jatkuvuuden parantamisesta. Omalääkäri- ja omahoitajamallien kehittäminen on perusteltua, ja toteutuksessa tulee varmistaa henkilöstön riittävyys sekä palvelujen yhdenvertainen saatavuus koko hyvinvointialueella.”

”Tavoitteissa puhutaan paljon palvelujen yhteensovittamisesta ja tehokkuudesta, mutta tärkeää olisi seurata myös sitä, miten tämä näkyy asiakkaan arjessa. Ikäihmisen, pitkäaikaissairaana tai paljon palveluja tarvitsevan ihmisen näkökulmasta palveluketjun pitäisi olla selkeä ja turvallinen.”

”Palvelujen kehittämisessä pitäisi kuunnella myös asiakkaiden kokemuksia. Tavoitteiden rinnalla pitäisi seurata konkreettisesti, pääsevätkö ihmiset lääkäriin, saavatko he tarvitsemaansa hoitoa ja pääsevätkö he tarvittaessa turvallisesti jatkohoitoon. Pelkkä palvelujen tehokkuuden lisääminen ei ole onnistumista, jos samalla ihmisten pääsy hoitoon vaikeutuu.”

”Esitämme, että sosiaali- ja terveyskeskusten, perhekeskusten ja kotiin vietävien palvelujen yhteistyölle määritellään selkeät käytännöt. Asiakkaan tunnistettu tuen tarve tulee johtaa oikea-aikaisesti myös käytännön apuun kotona.”

Saavutettavuus ja palveluverkon täydentävät ratkaisut

Lausunnoissa nostetaan esiin palveluverkon alueellinen yhdenvertaisuus, palvelujen saavutettavuus sekä keskittämisen ja osa-aikaistamisen vaikutukset eri asiakasryhmiin. Näkemyksissä käsitellään erityisesti pitkien etäisyyksien, julkisen liikenteen vähäisyyden sekä liikkumisen ja digitaalisten palvelujen käytön rajoitteiden merkitystä palveluihin pääsyssä. Lisäksi tuodaan esille lähi-, puhelin- ja digipalvelujen rinnakkaisuus sekä liikkuvien palvelujen mahdollisuudet tukea palvelujen saavutettavuutta eri puolilla aluetta.

Lausunnoissa käsitellään myös palveluverkon ja palveluvalikoiman kehittämistä sekä palvelujen välistä yhteistyötä. Esille nousevat palveluverkkoratkaisujen arviointi väestön, saavutettavuuden, palvelutarpeen ja kustannusvaikutusten näkökulmasta sekä henkilöstöresurssien ja palvelujen jatkuvuuden turvaaminen. Lisäksi lausunnoissa tarkastellaan kiirevastaanottojen järjestämistä ja laboratoriopalvelujen kehittämistä osana palvelukokonaisuutta.

”Vanhusneuvosto on huolissaan siitä, että toteutuuko palveluverkon osalta alueellinen yhdenvertaisuus.”

”Neuvoston näkemyksen mukaan palvelujen keskittämisen vaikutuksia tulee arvioida erityisesti niiden asukkaiden näkökulmasta, joiden mahdollisuudet liikkua tai käyttää digitaalisia palveluja ovat rajalliset. Alueen pitkät välimatkat ja vähäinen julkinen liikenne korostavat lähipalvelujen merkitystä. Mikäli palveluja keskitetään, tulee samalla osoittaa, miten palveluihin pääsy, palvelujen jatkuvuus sekä riittävät henkilöstöresurssit turvataan käytännössä.”

”...Liikkuvien palvelujen laajentaminen esimerkiksi näytteenottoon, kuvantamiseen ja neuvolapalveluihin tarjoaa mahdollisuuksia alueellisesti skaalautuville toteutusmalleille. Liikkuvilla palveluilla voidaan tukea saavutettavuutta erityisesti alueilla, joilla kiinteiden palvelupisteiden palveluvalikoimaa tai aukioloa supistetaan...”

”Palvelujen osa-aikaistamista ei tule toteuttaa siten, että siitä aiheutuu ikääntyneille ja vammaisille kohtuuttomia asiointimatkoja tai hoidon viivästymistä.”

”...Kiirevastaanottojen keskittäminen Pohteen eteläisellä alueella myös päivisin Nivalaan, Oulaisiin, ja Raaheen (ensihoito). Tämä vapauttaisi resursseja kiireettömään omalääkäri/omahoitaja/omatiimi- tai puolikiireelliseen toimintaan sotekeskuksissa/asemilla...”

”...mikäli Kaakkurin, Kempeleen ja Oulunsalon palveluverkon tulevaisuutta tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena, tulee ratkaisujen perustua objektiiviseen väestö-, saavutettavuus-, palvelutarve- ja kustannusvaikutusten arviointiin....”

”...Kaakkurin, Kempeleen ja Oulunsalon alueiden palveluverkon yhteensovittamisen jatkovalmistelussa tulee kuvata selkeästi tulevat asiointipaikat, ja palveluvalikoima huomioiden erityisesti paljon palvelua käyttävät asiakassegmentit, henkilöstöratkaisut ja toimeenpanon aikataulu. Lisäksi tulee arvioida muutosten vaikutukset asiointimatkoihin, joukkoliikenneyhteyksiin ja palvelujen tosiasialliseen saavutettavuuteen. Tarkastelussa on huomioitava myös mahdolliset vaikutukset muihin Oulussa sijaitseviin toimipisteisiin ja niiden asiakasvirtoihin. Koska tarkastelu ulottuu usean kunnan alueelle, jatkovalmistelussa on tärkeää sopia kuntien ja hyvinvointialueen välisestä yhteistyöstä sekä arvioida erikseen ratkaisujen vaikutukset Oulun alueella.”

”Pidämme luonnoksen isona heikkoutena sitä, että laboratoriopalveluja ei käsitellä kuin ohimennen sote-keskusten yhteydessä. Näytteenotto- ja vieritestien osalta yhteistyötä Nordlabin kanssa tulee kehittää...”

Siikalatvan ulkoistuksen päättyminen

Lausunnoissa korostuvat Siikalatvan sosiaali- ja terveystalvvelujen saatavuus, hoitoon pääsy ja palvelujen jatkuvuus palvelutuotannon muuttuessa. Näkemyksissä nostetaan esiin erityisesti perustason lääkäri- ja hoitajapalvelujen, kiireellisen hoidon ja akuuttiosastopalvelujen turvaaminen sekä palvelutason määrittely ennen muutoksia.

Lausunnoissa käsitellään myös lähipalvelujen sijaintia ja pitkien välimatkojen vaikutuksia saavutettavuuteen. Pulkkilaa tuodaan esiin terveystalvvelujen sijaintivaihtoehtona, ja Kestilässä nostetaan esille ympärivuorokautisen palveluasumisen saatavuus sekä Palvelukeskus Pihlajiston hyödyntäminen. Digitaalisten ja liikkuvien palvelujen nähdään täydentävän läsnä tarjottavia palveluja. Palveluverkon muutoksissa korostetaan lisäksi asiointimatkojen, kuljetusten, läheissuhteiden, hoidon jatkuvuuden ja kokonaiskustannusten arviointia.

”...Nykyisessä ulkoistusmallissa vastaanotolle on päästy alueella selvästi helpommin kuin monessa muussa Pohteen yksikössä. Huolessa kohdistuu siihen, että tämä taso heikkenee, kun palvelut siirtyvät omaan tuotantoon 1.1.2027.”

”...Palvelutasoon on sitouduttava ennen siirtymää. Luonnoksen mukaan Siikalatvan sote-yksikön palveluverkko ja palveluvalikoima arvioidaan vasta vuoden 2027 alussa, eli palvelujen siirryttyä Pohteelle. Asukkailla ei siis ole tietoa siitä, mitä palveluja 1.1.2027 alkaen on tarjolla. Esitämme, että suunnitelmaan kirjataan siirtymävaiheen vähimmäistaso.”

”Luonnoksen mukaan Siikalatvan akuuttiosaston tarve arvioidaan vuoden 2027 alussa. Akuuttiosasto on harvaan asutulla alueella tärkeä osa hoitoketjua, koska lähin laajempi päivystys on pitkän matkan päässä. Esitämme, että osastoa koskevat päätökset tehdään vasta, kun siirtymän vaikutukset hoitoon pääsyyn ja päivystyskäynteihin tunnetaan.”

”...Kannanottomme käsittelee Siikalatvan kunnan alueen terveystalvvelu-keskuspalvelujen järjestämistä ja sijainnin muutosta Rantsilan pitäjältä Siikalatvan keskusta Pulkkilaan ! Vetoamme palvelujen säilymisen puolesta, Mehiläinen palvelujen tuottajana on onnistunut hyvin ja toivomme ettei siihen tulisi muutosta. Terveystalvvelu-keskuksen siirtoon Pulkkilaan, perusteluina keskeisempi sijainti palvelujen käyttäjiin nähden, paremmat tilat, esteetön käynti terveystalvvelu-keskukseen !..”

”Me allekirjoittaneet olemme huolissamme terveystalvvelu-keskuspalvelujen tulevasta järjestelystä alueellamme Siikalatvalla. Kannanotossamme/Aloitteessamme esitimme terveystalvvelu-keskuspalvelujen säilyttämistä nykyisellä tasolla ja että Mehiläinen jatkaa palvelujen tuottajana mutta terveystalvvelu-keskuspalvelut siirrettäisiin Rantsilasta Pulkkilaan.”

”Pidämme tärkeänä, että Siikalatvan ostopalvelun päättyessä alueen palvelut sovitetaan yhteen lähikuntien mm. Pyhännän, Haapaveden ja Kärsämäen palveluiden kanssa.”

” Ulkoistussopimus päättyy 31.12.2026 ja toiminnot siirtyvät Pohteelle. Siirtymä ei saa heikentää alueen asukkaiden palvelutasoa, hoitosuhteiden jatkuvuutta eikä henkilöstön pysyvyyttä.”

”Siikalatvan kunta vaatii, että arvioidessaan Siikalatvan sosiaali- ja terveystalvvelu-keskusten palveluverkostoa ja -valikoimaa (akuuttiosaston tarve) vuoden 2027 alussa Pohteen on tarkasteltava palvelujen kokonaisvaikutuksia eikä vain yksittäisten palvelujen kustannuksia. Palvelumuutoksista tulee tehdä ennakkollinen vaikutusten arviointi ja käydä vuoropuhelu Siikalatvan kunnan kanssa ennen päätöksentekoa. Lisäksi akuuttiosaston jatkosta tulee tehdä laaja vaikutusten arviointi ennen mahdollista palvelutasomuutosta. Kiireettömälle lääkärin vastaanotolle pääsy on turvattava edelleen järjestämään 14 vuorokauden kuluessa. Lisäksi nykyinen ensihoidon palveluverkko tulee säilyttää sellaisenaan.”

Monituottajuus asiakaslähtöisenä ratkaisuna

Lausunnoissa nostetaan esiin monituottajuuden hyödyntäminen sekä oman tuotannon ja yksityisten palveluntuottajien muodostama palvelukokonaisuus. Näkemyksissä käsitellään erityisesti oman tuotannon, palvelusetelin ja ostopalvelujen joustavaa käyttöä asiakkaiden tarpeiden, alueellisen saatavuuden, palveluntuottajien kapasiteetin ja kustannusvaikuttavuuden perusteella. Lisäksi lausunnoissa tuodaan esille monituottajuuden mahdollisuudet tukea palvelujen saatavuutta, alueellista yhdenvertaisuutta ja asiakkaiden valinnanmahdollisuuksia.

Lausunnoissa käsitellään myös eri tuotantotapojen arviointia sekä palvelujen jatkuvuuden turvaamista järjestämistavan muuttuessa. Esille nousevat palvelujen laatu, saatavuus, vaikuttavuus ja kokonaiskustannukset sekä asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden ja oikea-aikaisen palveluun pääsyn huomioiminen. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota siihen, etteivät järjestämistavan muutokset aiheuta asiakkaalle tarpeettomia katkoksia tai palveluntuottajan vaihtumista kesken kuntoutusjakson.

”Tavoitteena tulee olla asiakaslähtöinen palvelukokonaisuus, jossa Pohteen oma tuotanto ja yksityiset palveluntuottajat täydentävät toisiaan.”

”Coronaria pitää kannatettavana monituottajuuden hyödyntämistä terapia- ja apuvälinepalveluissa. Monituottajuutta ei tule nähdä ainoastaan oman tuotannon tilapäisenä täydentäjänä, vaan strategisena keinona turvata palvelujen saatavuus, alueellinen yhdenvertaisuus ja asiakkaiden valinnanmahdollisuudet.”

”Omaa tuotantoa, palveluseteliä ja ostopalvelua tulee käyttää joustavasti asiakkaiden tarpeiden, alueellisen saatavuuden, palveluntuottajien kapasiteetin ja eri tuotantotapojen kustannusvaikuttavuuden perusteella.”

”Palveluseteli voi parantaa palvelujen saatavuutta, lyhentää odotusaikaa ja lisätä asiakkaan mahdollisuuksia valita hänelle sopiva palveluntuottaja.”

”Mehiläinen kannattaa monituottajuutta Pohteen strategisena valintana. Sen avulla voidaan vahvistaa palvelujen saatavuutta, jatkuvuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta sekä vastata joustavasti palvelutarpeen ja henkilöstön saatavuuden muutoksiin. Tämä edellyttää eri tuotantotapojen avointa arviointia yhdenmukaisin laatu-, saatavuus-, vaikuttavuus- ja kokonaiskustannuskriteerein.”

”...Palvelujen keventäminen tai oman tuotannon kasvattaminen ei saa olla itseisarvo, vaan ratkaisujen tulee perustua asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin, kustannusvaikuttavuuteen ja palvelujen oikea-aikaiseen saatavuuteen...”

”Järjestämistavan muutos ei saa aiheuttaa asiakkaalle tarpeetonta katkosta tai palveluntuottajan vaihtumista kesken kuntoutusjakson.”

Monituottajuus asiakaslähtöisenä ratkaisuna

Lausunnoissa nostetaan esiin monituottajuuden hyödyntäminen, yhteistyö palveluntuottajien kanssa sekä palveluntuottajaverkoston toimintaedellytysten turvaaminen. Näkemyksissä käsitellään erityisesti pitkäjänteistä kumppanuutta, yhteistä palvelukokonaisuuksien suunnittelua sekä palveluntuottajien kanssa käytävää ennakoivaa vuoropuhelua. Lisäksi tuodaan esille monituottajuuden edellyttämät selkeät toimintatavat, viestintä, valvonta ja riittävät henkilöstöresurssit sekä ajantasaisen tiedon saatavuus palveluntuottajista ja palvelujen saatavuudesta.

Lausunnoissa käsitellään myös palvelusetelin arvon ja ehtojen vaikutuksia palveluntuottajaverkoston kattavuuteen ja asiakkaiden valinnanmahdollisuuksiin. Esille nousevat palvelusetelin arvon vastaavuus palvelujen tuotantokustannuksiin ja laatuvaatimuksiin sekä palveluntuottajaverkoston alueellisen kattavuuden seuranta. Lisäksi lausunnoissa kiinnitetään huomiota oman ja yksityisen palvelutuotannon välisiin muutoksiin sekä niiden mahdollisiin vaikutuksiin palveluntuottajien toimintaedellytyksiin ja palvelujen saatavuuteen.

”Pohteen eteläisillä alueilla palveluja olisi perusteltua toteuttaa kumppanuusmallilla, jossa hyvinvointialue ja palveluntuottajat suunnittelevat palvelukokonaisuuksia, kapasiteettia ja tavoitteita pitkäjänteisesti yhdessä.”

”Palvelusetelin arvoa ja ehtoja määriteltäessä tulee käydä ennakoivaa vuoropuhelua palveluntuottajien kanssa. Arvon riittävyttä tulee arvioida säännöllisesti suhteessa todellisiin tuotantokustannuksiin ja palveluntuottajaverkoston kehitykseen.”

”Liian matala palvelusetelin arvo voi vähentää palveluntuottajien määrää ja keskittää palveluja suurimpiin väestökeskuksiin.”

”Liian matala palvelusetelin arvo voi vähentää palveluntuottajien määrää ja keskittää palveluja suurimpiin väestökeskuksiin. Pohteen tulee seurata palveluntuottajaverkoston kattavuutta terapiamuodoittain ja alueittain sekä varmistaa vaihtoehtoinen järjestämistapa, jos asiakas ei löydä palveluntuottajaa kohtuullisessa ajassa.”

”...Palvelusetelin arvon tulee vastata laadukkaan palvelun tosiasiallisia tuotantokustannuksia. Näin voidaan turvata riittävä palveluntuottajaverkosto ja varmistaa, että asiakkaan valinnanmahdollisuus toteutuu myös käytännössä. Palvelusetelin arvossa tulee ottaa huomioon myös palvelun lakisääteiset laatuvaatimukset ja kustannustason muutokset...”

”Monituottajuutta voidaan hyödyntää, mutta se edellyttää Pohteelta selkeää suunnittelua, viestintää, valvontaa ja riittävää henkilöstöresurssia.”

”Asiakasohjauksella tulee olla ajantasainen tieto hyväksytyistä yksityisistä palveluntuottajista, palvelujen sisällöistä ja saatavuudesta. Yhteydenpitoon tarvitaan nimetyt vastuuhenkilöt ja selkeät toimintatavat.”

”...Sivulla 88 tavoitteena on kasvattaa omaa tuotantoa useissa palvelumuodoissa. Nopea muutos voi heikentää nykyisten tuottajien toimintaedellytyksiä ja estää uusien yritysten syntymistä alueelle...”

Lausunnoissa esitettyjä ratkaisu- tai kehittämis ehdotuksia sote-keskuksiin ja monituottajuuteen

01 Saavutettavien lähipalvelujen turvaaminen

- Turvataan usein tarvittavat perustason palvelut lähipalveluina.
- Arvioidaan palveluverkkoa väestön tarpeen, etäisyyksien ja alueellisten erityispiirteiden perusteella.
- Täydennetään palveluverkkoa liikkuvilla ja digitaalisilla palveluilla.

"Sote-keskusten palveluverkon muutoksissa tulee turvata palveluiden yhdenvertainen ja kohtuullinen saavutettavuus koko Pohde-alueella."

02 Hoidon jatkuvuuden ja palvelujen yhteensovittaminen

- Vahvistetaan moniammatillista tiimimallia ja hoidon jatkuvuutta.
- Selkeytetään esimerkiksi perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon, sosiaalipalvelujen ja kuntoutuksen vastuut.
- Seurataan hoitoon pääsyä, jatkuvuutta ja palveluketjujen sujuvuutta.

"Kuvataan konkreettisemmin eri palvelujen välinen integraatio sekä vastuunjako asiakkaan palvelupolulla."

03 Tuotantotapojen läpinäkyvä vertailu

- Verrataan omaa tuotantoa, palveluseteleitä ja ostopalveluja yhdenmukaisin perustein.
- Arvioidaan saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja kokonaiskustannuksia.
- Perustellaan tuotantotapojen muutokset avoimella tietopohjalla.

"Eri tuotantotapojen tarkoituksenmukaista suhdetta tulee arvioida palvelujen saatavuuden, laadun, vaikuttavuuden ja kokonaiskustannusten perusteella."

04 Suunnitelmallinen monituottajuus ja toimivat palvelumarkkinat

- Määritellään oman tuotannon, palvelusetelien ja ostopalvelujen tarkoituksenmukainen kokonaisuus.
- Rakennetaan pitkäjänteinen yhteistyö palveluntuottajien kanssa.
- Arvioidaan muutosten vaikutukset palvelumarkkinoihin ja turvataan monipuolinen tuottajaverkosto.

"Monituottajuutta kehitetään pitkäjänteisenä järjestämisen keinona, ei ainoastaan kustannussäästön näkökulmasta."

1.3 | Kannanotot tavoitteisiin ja toimenpiteisiin yhteisissä palveluissa

Terapia- ja apuvälinepalvelut ja sairaanhoidolliset tukipalvelut

Lausunnoissa nostetaan esiin apuväline- ja kuvantamispalvelujen alueellinen saavutettavuus ja niiden merkitys asiakkaiden arjen ja sujuvien palveluketjujen kannalta. Näkemyksissä korostetaan apuvälineiden yksilöllistä tarvetta sekä kuvantamispalvelujen riittävää alueellista saatavuutta diagnostiikan ja hoidon oikea-aikaisuuden tukena.

Lausunnoissa kiinnitetään huomiota myös lääkehuollon alueelliseen toimivuuteen ja keskittämisen vaikutuksiin. Esille nousevat lääkehoidon oikea-aikainen ja yhdenvertainen toteutuminen sekä lääkehuollon varautumisen ja huoltovarmuuden turvaaminen.

"Yksilöllisesti valitut liikkumisen apuvälineet ovat monelle tärkeitä. Apuvälineitä pitäisi tarjota yksilöllisen tarpeen mukaan, eikä kriteereihin saa vaikuttaa esimerkiksi ikä."

"Kunta vastustaa apuvälineiden jakelun keskittämistä ja palvelupisteiden harventamista. Suunnitellut muutokset, jotka heikentävät perusapuvälineiden lainausta ja huoltoa paikallisesti, iskevät suoraan heikoimmassa asemassa oleviin:... Apuvälineiden noudon tai palautuksen siirtyminen naapurikuntiin luo merkittävän esteen itsenäiselle arjelle ja lisää kotihoidon ja omaisten kuljetustaakkaa."

"...Kuvantamispalvelut muodostavat keskeisen osan toimivaa perusterveydenhuollon palveluketjua, ja Kempeleessä kuvantamisen laitteistokanta on uusittu alle kymmenen vuotta sitten. Kuvantamispalvelujen merkitys korostuu erityisesti diagnostiikan sujuvuudessa, hoitoon pääsyn nopeudessa sekä terveyskeskuksen kokonaisvaltaisessa toimintakyvyssä. Palvelu on tärkeä osa Kempeleen terveyskeskuksen ja sen yhteydessä olevan vuodeosaston (uudisrakennus) synergiaa ja toimivuutta..."

"Pidämme kuvantamismahdollisuutta lääkärintyön merkittävänä työkaluna. Ilman kuvantamismahdollisuutta potilaalle ... voi tulla useita käyntejä ja matkustelua. Kuvantamismahdollisuudet tulee säilyttää useimmissa sote-keskuksissa ja -yksiköissä, eivätkä matkat röntgeniin saa tulla niin pitkiksi, että esim. yksinkertaisen murtuman tai keuhkokuumeen diagnosointiin kuluu päiviä."

"Kuvantamisen paikkojen suunnitelma ja vastaanottojen immobilisaatiohoito (kipsihoito) kulkee käsi kädessä. Keskitetään kipsihoito/ murtumien immobilisaatiohoito paikkakunnille, joissa on saatavana riittävät kuvantamisen palvelut."

"Ylivieskan terveyskeskuksessa sijaitseva lääkekeskus kaikkineen palveluineen on ehdottomasti säilytettävä [...] Lääkekeskus on rakennettu 2020 -luvulla, se on rakennettu lääkekeskukseksi ja toimii hyvin. Lääkekeskus palvelee koko maakunnan eteläistä aluetta ja sillä on iso merkitys lähellä annettavien palveluiden hoitoketjujen toimivuudelle. "

"Ylivieskassa valmistettavista potilaskohtaisista biologisista lääkeainuuksista valtaosa toimitetaan Oulaskankaan päiväsairaalaan vatsakeskuksen potilaille. Jos Oulaisissa lopetetaan päiväsairaaloiminta, miten varmistetaan myös näiden potilaiden lääkehoidon toteutumisen yhdenvertaisuus?"

"...Emme puolla lääkehuollon keskittämisestä pelkästään yhteen paikkaan, koska se on merkittävä riski huoltovarmuudelle ja hoidon oikea-aikaiselle toteutumiselle esim. kipukasettien, biologisten lääkkeiden ja solunsalpaajalääkkeiden valmistuksessa."

"...Jos solunsalpaaja-annokset keskitetään OYS Apteekkiin samalla todennäköisesti myös muu lääkkeenvalmistus siirretään sinne ja lopulta todetaan, että myös lääkkeiden toimitus Pohteen eteläisen alueen yhdeksään kuntaan siirretään Ouluun. Tänä päivänä korostetaan varautumista ja huoltovarmuutta. Pohteen kokoisen maantieteellisesti laajan hyvinvointialueen huoltovarmuus on todella, liian, heikko jos lääkehuolto on keskitetty vain yliopistosairaalaan ja yhteen paikkaan."

Palveluverkon ja kapasiteetin hyödyntäminen

Lausunnoissa nostetaan esiin ennakoivan jononhallinnan ja tuottavuuden tarkastelu koko hoitoketjun käytettävissä olevan kapasiteetin näkökulmasta. Näkemyksissä korostetaan henkilöstön, tilojen ja muiden toiminnan edellyttämien resurssien muodostamaa kokonaisuutta sekä Raahan ja Oulaskankaan nykyisen kapasiteetin hyödyntämistä osana palvelutuotantoa. Hajautetun leikkaustoiminnan nähdään tukevan kapasiteetin riittävyyttä, ehkäisevän leikkausjonojen kasvua ja täydentävän OYSin toimintaa.

Lausunnoissa käsitellään laajemmin hajautetun palveluverkon merkitystä palvelujen saatavuudelle, osaamisen ylläpitämiselle ja varautumiselle. Raahan, Oulaskankaan ja Kuusamon toimintojen säilyttämistä ja kehittämistä perustellaan alueellisen palvelutuotannon lisäksi oppimis- ja osaamisympäristöjen mahdollistamisella. Kuusamon palvelujen osalta korostuvat pitkät etäisyydet, alueen asukkaiden ja matkailijoiden palvelutarpeet sekä turvallisuus. Oulaskankaan sairaalan merkitys nostetaan esiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon kriisi- ja poikkeusoloihin varautumisen näkökulmasta.

”Järjestämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi ennakoivan jononhallintamallin käyttöönotto sekä siihen liittyvät tuottavuustoimenpiteet. Operatiivisen toiminnan osalta tuottavuutta ja hoitoonpääsyä ei kuitenkaan voida arvioida pelkästään kirurgisen kapasiteetin perusteella. Leikkaustoiminnan kapasiteetin muodostavat yhdessä kirurgit, anestesia- ja leikkaussalihoitajat, leikkaussalit, heräämö- ja valvontapaikat sekä tarvittaessa tehohoitokapasiteetti. Jatkovalmistelussa tulisi kuvata, miten koko perioperatiivisen hoitoketjun kapasiteetti on huomioitu ennakoivassa jononhallinnassa ja suunnitelluissa tuottavuustoimenpiteissä.”

”Raahan toimenpideyksikkö on erittäin tehokkaasti ja taloudellisesti paikallispuudutuksessa toimenpiteitä tuottava yksikkö. [...] potilasmäärä on kuluihin nähden suuri, yli 1000 toimenpidettä vuodessa. [...] Oys verisuonikirurgia ei selviä omasta potilasmäärästään nykyresurssilla vaan kaipaa avuksi joko Raahan tai yksityispuolen toimintaa ja Raahessa tuotettu palvelu on takuuvarmasti merkittävästi edullisempaa kuin yksityispuolella.”

”Oulaskankaan sairaalan päiväkirurgisen toiminnan loppuminen johtaisi Oulun päiväkirurgisen toiminnan ruuhkautumiseen ja leikkausjonojen kasvamiseen. Oulaskangasta tuleekin hyödyntää Pohteen ennakoivassa jononhallinnassa. [...] Päiväkirurginen toiminta vie myös painetta pois OYS leikkausosastolta jättäen tilaa raskaammille toimenpiteille.”

”Hajautetuilla toiminnoilla mahdollistamme myös tulevaisuuden oppimiskampukset erikoissairaanhoidon/ perusterveydenhuollon ja sen vastaanotto toiminnan osaamisen toimintaan. Otso -hankkeessa Pohjois-Savossa on kehitetty toimintaa. Tässä on hyvä esimerkki, kuinka hajautettu osaaminen ja oppimispaikkojen mahdollistaminen tehdään oikein. Oulaskankaalle, Raahen ja Kuusamoon tulee mielestäni järjestää jatkossa perusterveydenhuollon ja vastaanotto toiminnan osaamisen keskus. Näillä saadaan myös rahan tulovirtaa hyvinvointialueelle.”

”Tärkeää on, että Kuusamon laajan palveluvalikoiman sosiaali- ja terveyskeskus sekä ympärivuorokautinen päivystys säilyvät osana Pohteen palveluverkkoa. Päivystyspalvelujen jatkuvuus on välttämätöntä alueen asukkaiden, matkailijoiden, turvallisuuden sekä pitkien etäisyyksien näkökulmasta.”

”Suomen valtio panostaa parhaillaan merkittävästi sairaaloiden ja sote-sektorin varautumiseen kriisi ja poikkeusoloissa. Tämän vuoksi tulee Oulaskankaan sairaala ja sen henkilökunta säilyttää toimivana yksikkönä.”

Yhteiset palvelut

Akuuttihoitoketju (kotisairaala, akuuttiosastot, kuntoutusyksiköt)

Lausunnoissa nostetaan esiin kuntoutus-, arviointi- ja akuuttihoidon palvelujen alueellinen saavutettavuus sekä pitkien etäisyyksien huomioiminen palveluverkon suunnittelussa. Näkemyksissä korostetaan palvelujen sijoittumista asukkaiden luontaisten asiointisuuntien mukaisesti sekä kuntoutus- ja arviointipalvelujen merkitystä esimerkiksi ikääntyneiden palveluketjuissa. Lisäksi esille tuodaan alueellisten akuuttihoidon ja kuntoutuksen keskusten sekä Oulaskankaan sairaalan rooli osana palveluverkkoa.

Lausunnoissa kiinnitetään huomiota myös palvelujen yhteensovittamiseen ja asiakkaan tarvitsemien palvelujen varmistamiseen kotiin siirryttäessä. Kuntoutuksessa korostetaan oikea-aikaisuutta, riittävää aktiivisuutta, osaavaa henkilöstöä ja itsenäisen kotiutumisen tukemista sekä palvelusetelien ja yksityisten palveluntuottajien hyödyntämistä. Lisäksi kotisairaaloiminnan laajentamisessa tuodaan esiin henkilöstö- ja potilasturvallisuuden arviointi sekä riittävien henkilöstöresurssien turvaaminen.

”...kuntoutus- ja arviointiyksikön toiminnan päättäminen heikentäisi merkittävästi palvelujen saavutettavuutta Haapaveden, Pyhännän ja muiden lähialueiden asukkaille. Yksikkö on keskeinen osa ikääntyneiden palveluketjua ja sillä on tärkeä rooli muun muassa jatkohoidossa, omaishoitajien vapaiden järjestämisessä, kuntoutuksessa, saattohoidon tukemisessa sekä asiakkaiden toimintakyvyn arvioinnissa. Toiminnan siirtyminen toiseen kuntaan pidentäisi asiakkaiden, omaisten ja läheisten asiointimatkoja sekä heikentäisi palvelujen saavutettavuutta erityisesti ikääntyneiden ihmisten näkökulmasta...”

”...toteaa lisäksi, ettei Haapajärvi ole haapavetisten luontainen asiointisuunta. Haapaveden palvelu-, työssäkäynti- ja asiointisuunnat painottuvat pääosin Oulaisiin, Ylivieskaan ja Oulun suuntaan. Tämän vuoksi palvelujen keskittäminen Haapajärvelle ei tue asukkaiden arjen palveluketjuja eikä vastaa alueen todellisia asiointikäytäntöjä...”

”...Kotisairaalan, kuntoutusyksikön, kotihoidon ja sote-keskuksen muodostamaa palvelukokonaisuutta tulee kehittää erityisesti pitkien etäisyyksien vuoksi...”

”...Sairaalasta, kuntoutuksesta tai muusta erityispalvelusta kotiin siirtyvän asiakkaan tarvitsemat palvelut tulee suunnitella ja varmistaa ennen siirtymistä...”

”Kuntoutuksessa palvelusetelitä ja yksityisiä palveluntuottajia voidaan hyödyntää nykyistä laajemmin. Samalla on varmistettava, että kuntoutusosastot ovat aidosti kuntouttavia ja että kuntoutus käynnistyy oikea-aikaisesti, riittävän aktiivisena ja osaavan henkilöstön toteuttamana. Tavoitteena tulee olla toimintakyvyn palautuminen ja mahdollisimman itsenäinen kotiutuminen.”

”...Potilaiden joutuminen hoitoon kauas omasta kotikunnasta aiheuttaa huomattavia vaikeuksia sekä potilaille että omaisille...”

”...Oulaskankaan sairaalan kehittämistä alueen akuuttihoidon keskittymänä tulee jatkaa...”

”...alueellisina akuuttihoidon ja kuntoutuksen keskuksina tulee toimia vähintään: Oulun seutu, Raahe, Kalajoki, Ylivieska, Nivala, Oulainen ja Kuusamo.”

”Ennen kotisairaalan toiminnan laajentamista aluekohtaisen henkilöstö- ja potilasturvallisuusarvion keskeiset tulokset tuodaan päätöksentekijöiden tietoon. Laajentamisen edellyttämät henkilöstöresurssit turvataan, eikä kasvua toteuteta nykyisen henkilöstön työkuormaa lisäämällä tai kotihoidon henkilöstöä vähentämällä.”

Erikoissairaanhoidon palveluverkon muutokset ja palvelujen saavutettavuus

Lausunnoissa nostetaan esiin palveluverkkoon suunniteltujen muutosten yhteisvaikutusten ennakointi. Erityisesti Oulaskankaan ja Länsi-Pohjan muutoksia esitetään tarkasteltavaksi suhteessa OYSiin kohdistuvaan palvelutarpeeseen ja eri toimintojen resursseihin. Lisäksi näkemyksissä korostetaan monituottajuuden ennakoivaa hyödyntämistä täydentävän kapasiteetin turvaamiseksi ja saatavuusongelmien ehkäisemiseksi.

Lausunnoissa kiinnitetään huomiota myös palvelujen alueelliseen saavutettavuuteen ja pitkien hoitomatkojen vaikutuksiin. Esille nousevat erityisesti toistuvia hoitokäyntejä tarvitsevien potilaiden pitkät matkat sekä palvelujen keskittämisen vaikutukset asiakkaisiin, omaisiin ja terveydenhuollon kokonaisuuteen. Lisäksi tuodaan esiin kuljetusten järjestämiseen ja kustannuksiin liittyvien muutosten huomioiminen palveluverkon suunnittelussa.

"... Oulaskankaan sairaalan päiväkirurgia on säilytettävä osana alueen lähipalveluita. Päiväkirurgiset palvelut takaavat sujuvan hoitoon pääsyn, lyhyemmät hoitomatkat ja turvallisen hoidon lähellä potilasta. Toiminnan keskittäminen kauemmas heikentäisi palveluiden saavutettavuutta, lisäisi kustannuksia sekä kuormittaisi potilaita, omaisia ja muuta terveydenhuoltojärjestelmää. Oulaskankaalla on osaava henkilöstö, toimivat tilat ja vahva kokemus laadukkaasta päiväkirurgiasta. Näitä palveluita ei tule heikentää, vaan niiden jatkuvuus ja kehittäminen on turvattava. Pohteen tulee varautua siihen, että Kela-kyydit siirtyvät jatkossa hyvinvointialueille."

"...Oulaskankaan sairaalan päiväkirurgisen toiminnan loppuminen johtaisi Oulun päiväkirurgisen toiminnan ruuhkautumiseen ja leikkausjonojen kasvamiseen. Oulaskangasta tuleekin hyödyntää Pohteen ennakoivassa jononhallinnassa..."

"...Oulaskankaan ja Länsi-Pohjan muutoksia tulee tarkastella myös yhteisvaikutuksena. Molemmat muutokset toteutuvat samassa ajallisessa kokonaisuudessa ja voivat lisätä OYS:aan kohdistuvaa palvelutarvetta. Resurssivaikutukset olisi tarkoituksenmukaista esittää erikseen ainakin operatiivisten erikoisalojen, anestesiologian, leikkaussali- ja heräämötöiminnan sekä valvonta- ja tehohoidon osalta..."

"...Monituottajuutta tulisi hyödyntää ennakoivasti siten, että täydentävää vastaanotto-, tutkimus-, leikkaus-, terapia- tai kuntoutuskapasiteettia voidaan ottaa käyttöön jo ennen merkittävien hoitojonojen tai saatavuusongelmien syntymistä."

"Inhimillisesti ajatellen ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole oikein, että kaukana yliopistosairaalasta asuvat syöpäpotilaat joutuvat matkustamaan hoitojaksojen aikana jopa päivittäin Ouluun asti saadakseen lääkehoitoa olkoonkin, että Pohde säästää, kun matkakustannukset siirtyvät Kelan kustannettavaksi."

"Oulaskangas on tärkeä myös erikoistuville kirurgeille, koska Oulaskankaan leikkaussalit tarjoavat Oulua kiireettömämmän ympäristön erikoistuvalla lääkäriin. Lisäksi Oulaskankaalla on hyvin kokenutta ja osaavaa leikkaussalihenkilöstöä. Oulaskankaan erikoissairaanhoidolla on tärkeä rooli opiskelijoiden oppimispaikkana. Työvoiman saatavuuden kannalta opiskelijoille on pystyttävä tarjoamaan erikoissairaanhoidon paikkoja, ao. paikkoja on tarjolla todella vähän. OYS ei pysty vastaamaan koko laajan alueen harjoittelutarpeeseen."

"Lääkäripula vaikuttaa selkeimmin leikkaussalien käyttöasteeseen. Irtisanoutuneiden ja OYS:iin siirtyneiden tilalle ei ole osoitettu uusia lääkäreitä yhtä määrääkaista gastrokirurgia lukuunottamatta. Täytyy muistaa, että Oulaskankaan leikkaustoiminta on tai pitäisi olla samalla tavalla osa Pohteen leikkaustoimintaa kuin esim. avohoitotalon leikkaustoiminta ja lääkäriresurssia pitäisi ohjata tasaisesti myös tänne."

01

Erikoissairaanhoidon kapasiteetin alueellinen tasapainottaminen

- Hyödynnetään Oulaskankaan päiväkirurgiaa ja leikkaussaleja sekä Raahen toimenpidetoimintaa OYSin kuormituksen tasaamisessa ja ennakoivassa jononhallinnassa.
- Arvioidaan palvelumuutosten yhteisvaikutukset koko perioperatiiviseen ketjuun: henkilöstöön, anestesiaan, leikkaussaleihin, heräämään, valvontaan ja tehohoitoon.
- Kohdennetaan poliklinikoiden henkilöstöä ja vastaanottokapasiteettia jonotiedon ja palvelutarpeen perusteella.

”Oulaskangasta tulee hyödyntää Pohteen ennakoivassa jononhallinnassa.”

02

Alueellisesti saavutettava akuuttihoito palveluketju

- Muodostetaan kotisairaala, kotihoidosta, sote-keskuksesta, akuuttiosastoista sekä arviointi- ja kuntoutusyksiköistä yhtenäinen kotiutumista tukeva kokonaisuus.
- Vahvistetaan kotisairaaloimintaa alueittain henkilöstön riittävyyden, potilasturvallisuuden ja pitkien etäisyyksien perusteella.
- Turvataan kiirevastaanotto, ensihoitovalmius ja tarkoituksenmukaiset lähellä sijaitsevat osasto- ja kuntoutuspalvelut

”Kotisairaalan, kuntoutusyksikön, kotihoidon ja sote-keskuksen muodostama palvelukokonaisuus tulee kehittää erityisesti pitkien etäisyyksien vuoksi.”

03

Tukipalvelujen alueellinen saatavuus ja huoltovarmuus

- Säilytetään kuvantamisen ja laboratorionäytteenoton alueelliset toiminnot sekä täydennetään niitä liikkuvilla palveluilla.
- Arvioidaan keskittämiskäsitteet koko hoitoketjun näkökulmasta huomioiden matka-ajat, kuljetuskustannukset, hoidon viiveet ja poikkeustilanteet.
- Turvataan hajautettu kriittinen lääkevalmistus, varustevarastot ja alueellinen logistiikka esimerkiksi Ylivieskan lääkekeskuksen kapasiteettia hyödyntäen.

”Emme puolla lääkehuollon keskittämistä pelkästään yhteen paikkaan, koska se on merkittävä riski huoltovarmuudelle.”

04

Yksilölliset terapia- ja apuvälinepalvelut monituottajamallilla

- Hyödynnetään joustavasti omaa tuotantoa, palveluseteliä ja ostopalveluja asiakkaan tarpeen, jonotilanteen ja alueellisen saatavuuden perusteella.
- Lisätään lähi-, koti-, etä- ja hybriditerapiaa sekä varmistetaan kuntoutuksen yksilöllinen sisältö ja riittävä määrä.
- Mitoitetaan palvelusetelit todellisiin tuotanto- ja matkakustannuksiin sekä turvataan apuvälineiden luovutus, sovitus, huolto ja neuvonta lähellä asiakasta.

”Omaa tuotantoa, palveluseteliä ja ostopalvelua tulee käyttää joustavasti asiakkaiden tarpeiden, alueellisen saatavuuden, palveluntuottajien kapasiteetin ja eri tuotantotapojen kustannusvaikuttavuuden perusteella.”

1.4

Kannanotot sote-järjestämissuunnitelman luonnoksen taloudellisiin vaikutuksiin

Taloudelliset vaikutukset

Lausunnoissa nostetaan esiin talouden tasapainottamisen ja palvelujen järjestämisen välinen yhteys. Näkemyksissä korostetaan, että taloudellisten vaikutusten rinnalla tulee huomioida palvelujen tosiasiallinen saavutettavuus, alueellinen yhdenvertaisuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuus, ennaltaehkäisevien palvelujen merkitys sekä eri väestöryhmien tarpeet. Palvelurakenteen tarkastelussa esiin nousevat myös asukkaiden palvelutarpeet ja alueelliset olosuhteet sekä erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden palvelujen jatkuvuus ja osallisuus.

Lausunnoissa tuodaan esille myös keskittämiskäytösten vaikutukset palvelujen saavutettavuuteen ja alueelliseen yhdenvertaisuuteen. Erityistä huomiota kiinnitetään pienten ja maaseutumaisten kuntien palveluihin sekä siihen, etteivät palveluverkon muutokset lisää alueiden tai asukkaiden välistä eriarvoisuutta. Talouden tasapainottamisen rinnalla korostetaan palvelujen integraation ja sujuvien palveluketjujen merkitystä sekä tavoitetta turvata asukkaille heidän tarvitsemansa oikea-aikaiset ja riittävät palvelut.

”Samalla palveluverkon uudistamisessa tulee johdonmukaisesti arvioida taloudellisten vaikutusten rinnalla alueellista yhdenvertaisuutta, palvelujen tosiasiallista saavutettavuutta, ennaltaehkäisevien palvelujen merkitystä, hoidon jatkuvuutta sekä eri väestöryhmien tarpeita.”

”Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa pitäisi näkyä myös se, mitä tapahtuu, jos ihminen ei saa tarvitsemaansa apua ajoissa. Tavoitteena pitäisi olla kestävä talous niin, että samalla turvataan ihmisille oikea-aikaiset ja riittävät sosiaali- ja terveystaloudet.”

”Talouden tasapainottamistarpeista huolimatta hyvinvointialueiden toiminnan alkuperäinen tavoite tulisi pystyä saavuttamaan, ja takaamaan kaikille alueen asukkaille tasapuolisesti heidän tarvitsemaansa hoitoa.”

”Utajärven näkökulmasta taloudellisesti kestävä palvelurakenne ei kuitenkaan voi tarkoittaa palvelujen mekaanista keskittämistä. Palvelurakenteen tulee perustua asukkaiden todellisiin palvelutarpeisiin, alueellisiin olosuhteisiin, kokonaiskustannuksiin sekä palvelujen tosiasialliseen saavutettavuuteen. Erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden palveluissa jatkuvuus, tuttu elinympäristö, läheiset ihmissuhteet ja osallisuus tulee tunnistaa osaksi palvelun laatua ja vaikuttavuutta.”

”... Talouden tasapainottamista ei kuitenkaan tule toteuttaa tavalla, joka johtaa erityisesti pienten ja maaseutumaisten kuntien palvelujen tosiasiallisen saavutettavuuden heikkenemiseen tai kasvattaa pitkällä aikavälillä raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta...”

”Pohjois-Pohjanmaan liitto korostaa, että palveluverkon uudistamista ei voida tarkastella ensisijaisesti talouden tasapainottamisen näkökulmasta. Hyvinvointialueuudistuksen keskeisenä tavoitteena oli palvelujen integraation vahvistaminen, palveluketjujen sujuvoittaminen sekä yhdenvertaisten palvelujen turvaaminen koko alueella. Uudistuksen alkuperäisiä tavoitteita ei saa vaarantaa keskittämiskäytöksillä, jotka heikentävät palvelujen saavutettavuutta tai lisäävät kuntien ja asukkaiden välistä eriarvoisuutta.”

”...jokaisesta merkittävästä palveluverkon tai etuuksien muutoksesta laaditaan ennakollinen ihmisvaikutusten arviointi. Arvioinnissa tulee huomioida erityisesti pienituloiset, omaishoitajat, vammaiset ihmiset, mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakkaat, lapset ja nuoret sekä harvaan asutuilla alueilla elävät.”

Taloudelliset vaikutukset

Lausunnoissa nostetaan esiin tarve tarkastella talouden tasapainottamistoimien vaikutuksia pitkällä aikavälillä ja koko palvelukokonaisuuden näkökulmasta. Näkemyksissä kiinnitetään huomiota siihen, että yksittäiset säästötoimet voivat vaikuttaa palvelutarpeeseen ja siirtää kustannuksia palvelujärjestelmän eri osiin. Erityisesti esiin tuodaan oikea-aikaisen avun ja kotiin annettavien palvelujen merkitys sekä riski raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarpeen kasvusta. Palveluverkon muutokset voivat vaikuttaa henkilöstön osalta muun muassa henkilöstön määrään, työhyvinvointiin ja pito- ja vetovoimaan. Henkilöstövaikutukset tulisi arvioida lausuntojen mukaan tarkemmalla tasolla.

Lausunnoissa käsitellään myös palvelutuotannon kokonaiskustannuksia, vaihtoehtoiskustannuksia ja osaoptimoinnin välttämistä. Näkemyksissä nostetaan esiin oman palvelutuotannon ja ostopalvelujen kustannusten tarkastelu, monituottajuus ja yhteistyö palveluntuottajien kanssa. Lisäksi esille tuodaan palvelujen järjestämiseen liittyviä ratkaisuja, kuten kuntarajat ylittävät kokonaisuudet ja aukioloaikojen tarkastelu. Taloudellisia ratkaisuja esitetään arvioitavaksi kokonaisuutena huomioiden sekä hyvinvointialueelle että palvelujen käyttäjille ja laajemmin yhteiskunnalle muodostuvat kustannukset.

”Ymmärrämme hyvinvointialueen talouden tasapainottamisen tarpeen. Säästöjä tulee kuitenkin arvioida pidemmällä aikavälillä ja koko palvelukokonaisuuden näkökulmasta. Kotiin annettavan tuen vähentämiseen liittyy riski asiakkaiden tilanteiden vaikeutumisesta ja raskaampien palvelujen tarpeen kasvusta.”

”Talouden tasapainottamisessa on huomioitava oman palvelutuotannon todelliset kustannukset. Yksityinen ostopalvelu poistaa hyvinvointialueelta toimitila-, rekrytointi- ja hallintokustannuksia sekä työnantajariskiä. Ostopalvelujen leikkaaminen ei tuo aitoja säästöjä, jos se kasvattaa omia jonoja tai siirtää kustannuksia myöhemmin raskaampiin erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon palveluihin.”

”On vaikea nähdä, miten Pohde selviää kasvavasta palvelutarpeesta ja talouden haasteista ilman kustannusvaikuttavaa monituottajuutta ja alueen palveluntuottajien pitkäjänteistä kumppanuutta.”

”Talouden tasapainottamisen toimenpiteitä on useita, jotka varmasti ovat lähtökohtaisesti kannatettavia. [...] Riskinä on, että jotkut toimenpiteet onnistuessaan lisäävät menoja toisessa palveluissa, sillä palvelutarve ei välttämättä vähene vaan jopa kasvaa, jollei palveluihin päästä. Lähtökohtaisesti isompien kokonaisuuksien (kuntarajat ylittävät) rakentaminen on järkevää niin asiakkaan lähipalvelujen että henkilöstöresurssien varmistamiseksi. Myös aukioloaikojen tarkastelu ja muutokset ovat varmasti kannatettavia.”

”Taloutta tasapainotettaessa vaihtoehtoiskustannukset ja kustannusten vertailu avoimesti on olennainen kysymys sen lisäksi, että vältetään palvelujen kustannusten osaoptimointia koko kustannuspaletissa: kokonaiskustannukset yhteiskunnan kannalta mukaan luettuna palvelujen käyttäjän kustannukset laskentaan mukaan.”

”...Talouden tasapainottaminen on välttämätöntä, mutta säästötoimenpiteitä tulee tarkastella koko palveluketjun näkökulmasta. Yksittäinen säästö ei ole todellinen säästö, jos se myöhemmin lisää raskaampien ja kalliimpien palvelujen tarvetta...”

”...Koska suunnitelmaluonnos sisältää talouden tasapainottamisen toimenpiteitä, niin Taksiryttäjät toivovat, että Pohde tarkastelisi kriittisesti myös oman inhouse-yhtiönsä Tervian taloudellisia vaikutuksia.”

”Suunnitelman säästötavoitteet ja palveluverkon muutokset johtaa merkittävään henkilöstön vähentämiseen. Henkilöstövaikutuksia ei ole arvioitu riittävän tarkasti suhteessa suunniteltujen muutosten laajuuteen. On riski, että palveluiden jatkuvuus, henkilöstön saatavuus ja työssä jaksaminen heikkenevät, mikäli henkilöstöresursseja vähennetään samanaikaisesti palvelutarpeen kasvaessa...”

01

Palveluketjun kokonaiskustannusten arviointi

- Säästötoimien arviointi pitkällä aikavälillä koko palveluketjun näkökulmasta, mukaan lukien kustannusten siirtyminen palvelusta toiseen.
- Vaihtoehtokustannusten ja palvelujen käyttäjille syntyvien kustannusten sisällyttäminen avoimeen kustannusvertailuun.
- Osaoptimoinnin välttäminen huomioimalla myös viivästyneen avun seuraukset.

"Säästöjä tulee kuitenkin arvioida pidemmällä aikavälillä ja koko palvelukokonaisuuden näkökulmasta."

02

Oikea-aikainen apu ja palvelujen jatkuvuus

- Ennaltaehkäisevien ja kotiin annettavien palvelujen turvaaminen, jotta tuen vähentäminen ei lisää raskaampien palvelujen tarvetta.
- Palvelujen integraation ja sujuvien palveluketjujen vahvistaminen oikea-aikaisen avun tueksi.
- Haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden palvelujen jatkuvuuden ja osallisuuden huomioiminen muutoksissa.

"Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa pitäisi näkyä myös se, mitä tapahtuu, jos ihminen ei saa tarvitsemaansa apua ajoissa."

03

Saavutettava ja yhdenvertainen palveluverkko

- Palvelurakenteen suunnittelu asukkaiden todellisten palvelutarpeiden ja alueellisten olosuhteiden perusteella.
- Taloudellisten vaikutusten rinnalla arvio palvelujen tosiasiallisesta saavutettavuudesta ja eri väestöryhmien tarpeista.
- Kuntarajat ylittävien kokonaisuuksien ja aukioloaikojen tarkastelu lähipalvelujen ja henkilöstöressurssien turvaamiseksi.

"Palvelurakenteen tulee perustua asukkaiden todellisiin palvelutarpeisiin, alueellisiin olosuhteisiin, kokonaiskustannuksiin sekä palvelujen tosiasialliseen saavutettavuuteen."

04

Tuotantotapojen avoin vertailu ja kumppanuus

- Oman tuotannon ja ostopalvelujen vertailu todellisten kokonaiskustannusten perusteella, mukaan lukien toimitila-, rekrytointi- ja hallintokustannukset.
- Ostopalvelujen muutosten arviointi myös jonojen ja myöhemmän palvelutarpeen näkökulmasta.
- Kustannusvaikuttavan monituottajuuden ja palveluntuottajien pitkäjänteisen kumppanuuden hyödyntäminen.

"On vaikea nähdä, miten Pohde selviää kasvavasta palvelutarpeesta ja talouden haasteista ilman kustannusvaikuttavaa monituottajuutta ja alueen palveluntuottajien pitkäjänteistä kumppanuutta."

1.5 | Muut kannanotot ja näkemykset

Muut kommentit ja näkemykset

Digitalisaatio, tekoäly, etäpalvelut

Lausunnoissa nostetaan esiin digitaalisten palvelujen, etäpalvelujen ja uusien toimintamallien mahdollisuudet palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja toimivuuden tukemisessa. Näkemyksissä käsitellään digitaalisten ratkaisujen hyödyntämistä osana palvelujen järjestämistä siten, että huomioidaan asiakkaiden yksilölliset tarpeet, palvelujen yhdenvertaisuus, laatu ja vaikuttavuus. Lisäksi esille tuodaan digitaalisen asioinnin ja ajanvarauksen kehittämismahdollisuuksia sekä tarve varmistaa palvelujen saavutettavuus eri käyttäjäryhmille.

Lausunnoissa käsitellään myös digitalisaation vaikutuksia palvelujen toteuttamiseen ja henkilöstön työhön. Näkemyksissä nostetaan esille kokemuksia toimivista etäpalveluratkaisuista sekä tarve arvioida digitalisaation kustannusvaikutuksia, käyttöönoton edellyttämiä resursseja ja vaikutuksia asiakkaiden kohtaamiseen. Lisäksi esiin nousee palvelujen esteettömyyden edistäminen sekä digitaalisten ratkaisujen kehittäminen tavalla, joka tukee palvelujen sujuvuutta ja säilyttää eri väestöryhmien yhdenvertaiset mahdollisuudet palvelujen käyttöön.

"Lähi-, koti-, etä- ja hybridikuntoutusta tulee hyödyntää joustavasti asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella. Digitaalisten palvelujen tulee parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta ilman, että kuntoutuksen laatu, vaikuttavuus tai yhdenvertaisuus heikkenee."

"Myös digitaalisen ajanvarauksen kehittäminen etenkin terveystieteissä säästäisi paljon resursseja [...] On todella resurssihukkaa joutua varaamaan hammaslääkärille aikaa tai aikaisemmin varatun ajan muuttaminen puhelimitse. Pitäisi olla mahdollista tehdä digitaalisesti."

"Nuorisovaltuusto korostaa, että digitaalisten palvelujen tulee olla nuorten saavutettavissa mahdollisimman matalalla kynnyksellä. Palveluiden käyttömahdollisuuksia tulee kehittää siten, että myös alle 18-vuotiaat voivat käyttää niitä ilman vahvaa tunnistautumista, sillä kaikilla nuorilla ei ikänsä vuoksi ole käytössään pankkitunnuksia tai muita sähköisen tunnistautumisen välineitä."

"Lisä on saatu hyviä kokemuksia uusista toimintamalleista, kuten oikomishoidon videovälitteisestä etäkonsultaatiosta, jonka avulla oikomishoidon jono on saatu purettua."

"Palvelurakenteiden muutokset, monituottajuus ja digitalisaatio aiheuttavat myös muutos- ja käyttöönottokustannuksia sekä edellyttävät henkilöstöresursseja. Digitalisaation vaikutuksia henkilöstön työaikaan, palvelujen laatuun ja asiakkaiden kohtaamiseen tulee arvioida säästöjen rinnalla."

"Vammaisneuvosto korostaa, että etä- ja digipalveluiden tulisi olla eritavoin toimintakykyisille käytettäviä, esimerkiksi tulkkauksen mahdollisuudet tulee olla toimivia."

"Etäpuheterapia on tehokas keino vaikuttaa kustannuksiin."

"Digitaalisen asioinnin kehittäminen on kannatettavaa. Näkemyksemme mukaan olisi hyödyllistä arvioida järjestelmällisesti digitaalisten palvelujen vaikutuksia palvelujen saatavuuteen, laatuun, asiakaskokemukseen ja kustannusvaikuttavuuteen. Esimerkiksi OmaPohteen käyttöönoton lisäksi olisi hyödyllistä seurata sitä, kuinka suuri osuus asiakkaiden asioista voidaan ratkaista digitaalisesti ilman siirtymistä muihin palvelukanaviin."

"Hyvinvointialueen palveluissa kuulovammaisilla tulee olla yhdenvertaiset ja esteettömät asiointipalvelut. Tarjolla tulee olla tekstimuotoinen yhteydenottokanava puhelimitse soittamisen rinnalla esim. hoitoon aikaa varattaessa. Digitaalisissa palveluissa esim. ohjevideoissa tulee olla tekstitys tai luettava tekstivastine."

"...Digitalisaatiolla ei pidä lisätä eriarvoisuutta tai siirtää palvelujärjestelmän tehtäviä asiakkaan, omaisen tai vapaaehtoisen vastuulle."

Muut kommentit ja näkemykset

Toimintaympäristön muutokset ja yhteistyö

Lausunnoissa tuodaan esiin muuttuvan toimintaympäristön huomioiminen. Matkailun sekä teollisuus- ja suurhankkeiden vaikutuksia palvelutarpeeseen, palveluverkkoon, henkilöstöön ja valmiuteen esitetään ennakoitavaksi. Lisäksi mainitaan talouden sopeuttamisen ja henkilöstöpulan mahdolliset vaikutukset kriisivalmiuteen sekä pyydetään huomioimaan hyvinvointialueen poikkeukselliset turvallisuusolosuhteet. Palveluverkon kehittämisessä ja kiinteistöinvestoinneissa tuodaan esiin mahdollisuudet kuntien, palveluntuottajien ja hyvinvointialueen yhteistyölle.

Lausunnoissa käsitellään taloudellisen kestävyys, palvelujen saatavuuden ja muuttuvan palvelutarpeen yhteensovittamista. Esille nousevat kustannusvaikuttavuus, monituottajuus ja yhteistyö palveluntuottajien kanssa. Talouden tasapainottamisen vaikutuksia esitetään seurattavaksi palvelujen saatavuuden, laadun, yhdenvertaisuuden ja oikea-aikaisuuden näkökulmista.

"Luonnoksen sivulla 19 tunnistetaan, että palvelukokonaisuuden tulee olla kustannusvaikuttava ja taloudellisesti kestävä sekä että yritykset ja kumppanit ovat osa vaikuttavien palvelujen kokonaisuutta. Näiden näkökulmien tulisi näkyä myös selkeästi vuosien 2027–2028 prioriteetteina, toimenpiteinä ja mittareina. On vaikea nähdä, miten Pohde selviää kasvavasta palvelutarpeesta ja talouden haasteista ilman kustannusvaikuttavaa monituottajuutta ja alueen palveluntuottajien pitkäjänteistä kumppanuutta."

"Valtio panostaa varautumiseen, mutta jatkuvat säästöt/talousleikkaukset ja henkilöstöpula voivat vaarantaa kriisivalmiuden."

"Järjestämissuunnitelmassa tulisi nykyistä paremmin tunnistaa matkailun aiheuttama palvelukuormitus:

- päivystys- ja kiirevastaanottopalvelujen käyttö kasvaa matkailusezonkien aikana*
- ensihoidon tarve vaihtelee voimakkaasti vuodenaikojen mukaan*
- lyhytaikaiset terveys- ja sosiaalipalvelutarpeet lisääntyvät matkailukeskuksissa."*

"...Erityisesti tulevat teollisuusinvestoinnit, joista osa on jo vahvistunut ja osasta on solmittu aiesopimus tulevat korostamaan Pohteen palvelujen tarvetta..."

"...Raahen kaupunki on valmis edistämään yhteistyössä Pohteen ja muiden toimijoiden kanssa tätä tukevia asumisratkaisuja, kuten yhteisöllisen asumisen yksikköä Raaheen..."

"...Tärkeimpänä todetaan, että kaupunki on valmis suunnittelemaan ja toteuttamaan vammaisten sekä ikäihmisten asumispalveluyksikön uudistototeutusta Kalajoen alueelle..."

"...Palvelujen saatavuutta tulisi arvioida /mitata asiakkaan näkökulmasta myös. Ikäihmisten palveluja mitataan muun muassa kotihoidon, yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen peittävyydellä mikä ei yksin osoita saako ikääntynyt tarvitsemansa palvelun oikea-aikaisesti..."

"...Talouden tasapainottamisen rinnalla on seurattava avoimesti vaikutuksia palvelujen saatavuuteen, laatuun ja yhdenvertaisuuteen. Siksi esitetään ja toivotaan, että nämä näkökohdat huomioitaisiin suunnitelman lopullisessa valmistelussa ja vuosien 2027–2030 toimeenpanossa..."

"...lihin ja sen lähialueille suunnitellut suurhankkeet voivat lisätä nopeasti väestöä, työvoiman liikkuvuutta, liikennettä ja palvelujen kysyntää. Pohteen tulee laatia yhteistyössä kunnan kanssa ennakoiva palvelutarve- ja riskinarviointi. Suurhankkeisiin on varauduttava sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen että pelastustoimen palveluverkossa, henkilöstöresursseissa ja valmiudessa. Arvioinnissa tulee huomioida erityisesti ensihoidon saavutettavuus, raskaan liikenteen ja teollisen toiminnan onnettomuusriskit sekä pelastustoimen toimintakyky..."

"Huomautamme, että luonnoksesta puuttuvat lähes täysin ympäristö- ja ilmastonäkökulma."

Lausunnoissa esitettyjä täsmennyksiä varautumiseen ja ennakointiin

01

Turvataan kriittinen kapasiteetti ja toimintavarmuus

- Säilytetään alueellinen lääkehuolto, velvoitevarasto ja kriittinen sairaalakapasiteetti.
- Varmistetaan kriittisten palvelujen, henkilöstön, välineistön ja palveluketjujen riittävä valmius häiriötilanteissa.
- Turvataan paikallinen erityisosaaminen ja varajärjestelyt.
- Arvioidaan keskittämisen vaikutukset huoltovarmuuteen ennen muutoksia.

”Pohteen kokoisen maantieteellisesti laajan hyvinvointialueen huoltovarmuus on todella, liian, heikko jos lääkehuolto on keskitetty vain yliopistosairaalaan ja yhteen paikkaan.”

03

Ennakoidaan väestö-, investointi- ja palvelutarpeen muutokset

- Kytetään ikä- ja väestöennusteet palvelu-, henkilöstö- ja kapasiteettitarpeisiin.
- Huomioidaan suurinvestointien mukanaan tuoma työvoima, perheet ja rakentaminen.
- Tarkastellaan kasvavia, väheneviä ja ikääntyviä alueita erikseen.
- Verrataan eri kehitysvaihtoehtojen vaikutuksia palvelu-, henkilöstö- ja kapasiteettitarpeisiin.

”Oulujokivarteen sijoittuu Suomen historian suurimmat investoinnit, jotka tuovat mukanaan tuhansia työntekijöitä ja heidän perheitään. Lisäksi rakennuskantaa alueelle tulee lisää miljoonia kerrosalaneliötä.”

02

Varaudutaan elinkeinoelämän ja palvelumarkkinan muutoksiin

- Seurataan yritys- ja palveluntuottajaverkoston kattavuutta alueittain.
- Huomioidaan pitkät etäisyydet palvelusetelien ja ostopalvelujen hinnoittelussa.
- Käydään ennakoivaa vuoropuhelua palveluntuottajien kanssa.
- Säilytetään paikallinen osaaminen ja toimiva palveluntuottajainfrastruktuuri.

”Alueen terapeuttiyrittäjät muodostavat valmiin infrarakenteen, jota ei kannata ajaa alas säästösyistä, jotka saattavat osoittautua laskelmissa virheellisiksi.”

04

Sovitetaan palveluverkko muuttuvaan yhdyskunta- ja elinympäristöön

- Huomioidaan kaavoitus, rakentaminen, asuminen ja olemassa olevat palvelukeskittymät.
- Arvioidaan todelliset työssäkäynti- ja asiointisuunnat.
- Lasketaan matka-, liikenne- ja kuljetusvaikutukset.
- Tarkastellaan päätösten vaikutuksia yhteisöllisyyteen ja kuntien elinvoimaan.

”Kempeleen terveyskeskuskorttelissa on käyttämätöntä rakennusoikeutta runsaasti ja voimassa oleva kaava mahdollistaa tontilla merkittävän palvelujen laajentamisen ja uudistamisen tulevaisuuden tarpeiden mukaisesti ja nopeasti.”

Lausunnoissa esitettyjä oikeudellisia ja eettisiä lähtökohtia

01

Yhdenvertaisten ja saavutettavien palvelujen turvaaminen

- Arvioidaan palvelujen tosiasiallista saavutettavuutta, ei vain niiden muodollista saatavuutta.
- Huomioidaan pitkät etäisyydet, kulkuyhteydet, toimintakyky, taloudellinen tilanne ja digitaidot.
- Turvataan riittävät lähi-, liikkuvat ja henkilökohtaiset palvelut eri puolilla hyvinvointialuetta.

”Saman palvelun tarjoaminen jossakin päin hyvinvointialuetta ei tarkoita, että palvelu olisi yhdenvertaisesti kaikkien saavutettavissa.”

02

Yksilöllisen palvelutarpeen ja asiakkaan edun ensisijaisuus

- Ratkaistaan palvelun sisältö ja tuen taso asiakkaan yksilöllisen tarpeen perusteella.
- Huomioidaan toimintakyky, terveydentila, turvallisuus ja elämäntilanne.
- Varmistetaan palvelujen oikea-aikaisuus, riittävyys, jatkuvuus ja yhteensovittaminen.
- Estetään se, että määrälliset palvelurakennetavoitteet ohjaavat yksittäisiä palvelupäätöksiä.

”Määrälliset palvelurakennetavoitteet eivät saa ohjata yksittäisen asiakkaan palvelupäätöstä, vaan asumisen tuen taso tulee ratkaista yksilöllisen palvelutarpeen perusteella.”

03

Itsemääräämisoikeuden, osallisuuden ja oman elinympäristön säilyttäminen

- Turvataan asiakkaan mahdollisuus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon.
- Huomioidaan toiveet asumispaikasta, asumisen toteuttamistavasta ja läheisten läheisyydestä.
- Säilytetään yhteys omaan kotikuntaan, yhteisöön, ihmissuhteisiin ja tuttuun arkiympäristöön.
- Vältetään pakonomaisia siirtoja palvelurakenteen tai säästötavoitteiden perusteella.

”Vammaisella henkilöllä tulee olla yhdenvertaisesti muiden kanssa mahdollisuus valita asuinpaikkansa sekä se, missä ja kenen kanssa hän asuu.”

04

Ihmisarvon ja julkisen vastuun turvaaminen

- Arvioidaan päätöksiä talouden lisäksi ihmisarvon, turvallisuuden ja inhimillisten vaikutusten näkökulmasta.
- Huolehditaan erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten palveluista.
- Estetään hoito-, koordinointi- ja kustannusvastuun kohtuuton siirtyminen asiakkaalle tai läheisille.
- Varmistetaan, että lakisääteiset oikeudet toteutuvat myös käytännössä.

”Asiakkaan tai hänen läheistensä tehtäväksi ei saa jäädä sosiaali- ja terveyspalvelujen välisen vastuunjaon selvittäminen tai palvelujen yhteensovittaminen.”

Lausunnoissa esitettyjä täsmennyksiä jatkovalmisteluun

01

Päätösten perusteiden ja vaihtoehtojen avaaminen

- Kuvataan, mihin palvelujen keskittämistä, lakkauttamista ja tuotantotapojen muutoksia koskevat ratkaisut perustuvat.
- Esitetään käytetty tietopohja, oletukset ja arviointiperusteet avoimesti.
- Verrataan vaihtoehtoisia toteutustapoja yhdenmukaisin perustein.
- Osoitetaan, miten korvaavien ja vastaanottavien palvelujen kapasiteetti riittää muutosten jälkeen.

”Palvelurakenteen muutoksille, oman tuotannon kasvattamiselle ja ostopalvelujen vähentämiselle tulee esittää läpinäkyvät perusteet.”

02

Vaikutusten ennakoarviointi ja seuranta

- Arvioidaan vaikutukset asiakkaisiin, läheisiin, henkilöstöön ja palveluketjuihin ennen päätöksentekoa.
- Tarkastellaan saavutettavuutta, yhdenvertaisuutta, turvallisuutta, toimeentuloa ja palvelujen jatkuvuutta.
- Arvioidaan erikseen vaikutukset haavoittuvassa asemassa oleviin ja paljon palveluja tarvitseviin ryhmiin.
- Määritellään seurannan mittarit ja varaudutaan tarkistamaan toimenpiteitä havaittujen vaikutusten perusteella.

”Yhteisten palvelujen muutoksissa tulee arvioida vaikutukset koko palveluketjuun: miten muutos vaikuttaa kotiin annettavan avun tarpeeseen, omaisten kuormitukseen ja paikallisten palvelujen saatavuuteen.”

03

Kokonaiskustannusten ja resurssitarpeiden arviointi

- Lasketaan muutosten todelliset nettosäästöt koko palveluketjun tasolla.
- Huomioidaan vastaanottavien palvelujen, henkilöstön, tilojen, kuljetusten ja siirtymävaiheen kustannukset.
- Arvioidaan kustannusten siirtyminen muihin palveluihin, asiakkaille, läheisille tai muille toimijoille.
- Esitetään palvelutarpeen muutosta vastaavat henkilöstö- ja kapasiteetilaskelmat

”Taloudellisten vaikutusten arvioinnissa tulisi kuitenkin huomioida myös toimintaa vastaanottavien yksiköiden kustannukset.”

04

Toimeenpanon, vastuiden ja aikataulujen täsmentäminen

- Kuvataan kuntakohtaiset muutokset, säilyvät palvelut ja korvaavat palveluratkaisut.
- Määritellään vastuut palveluketjuissa ja suunnitelman toimeenpanossa.
- Esitetään muutosten aikataulut, vaiheistus ja mahdolliset siirtymäajat.
- Kirjataan konkreettiset tavoitteet, toimenpiteet ja mittarit.
- Kuvataan muutosten seuranta, päätöksentekovaiheet ja tarvittavat korjaavat toimet.

”Suunnitelmassa kuvataan palvelujen pitkän aikavälin kehittämissuuntia, mutta kuntakohtaiset muutokset, niiden aikataulut sekä vaikutukset palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen jäävät epäselviksi.”

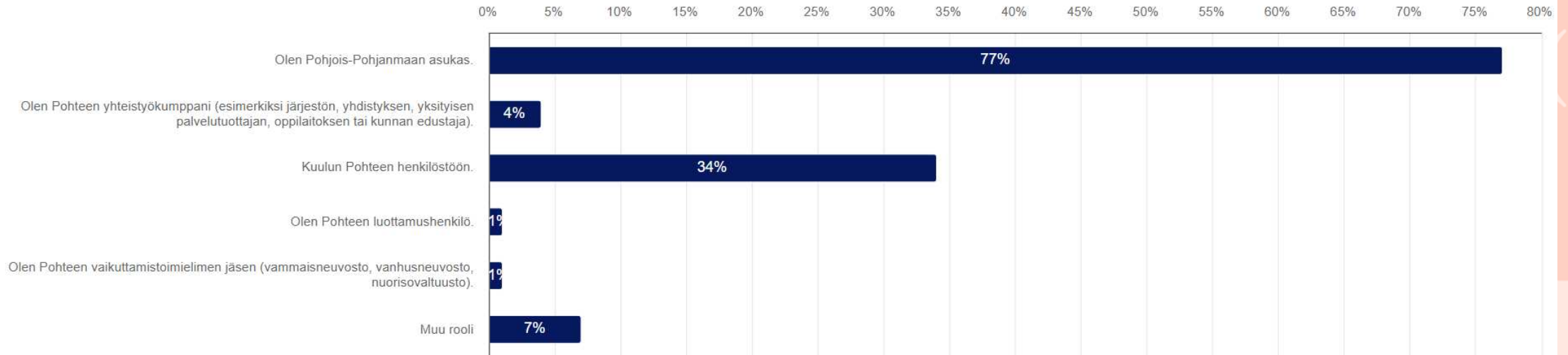
2

Palautteiden yhteenveto

Palautteiden antajat

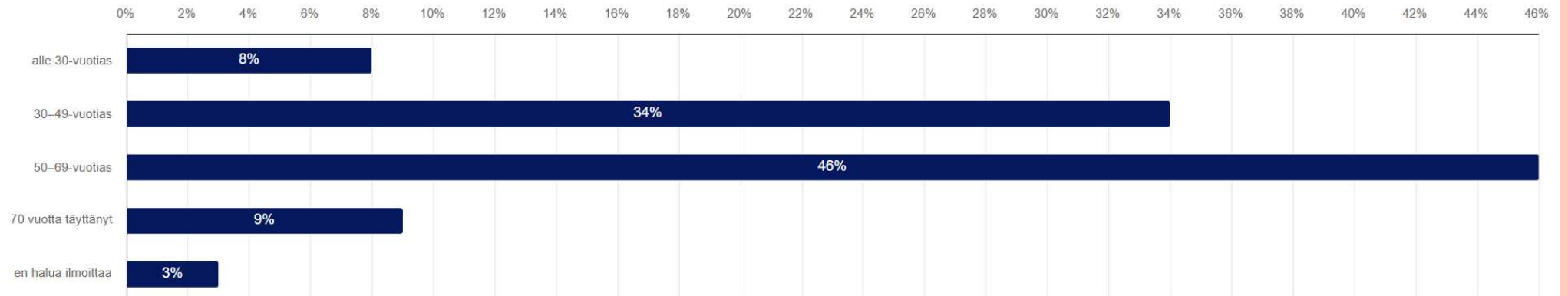
Missä roolissa vastaat kyselyyn? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 283, valittujen vastausten lukumäärä: 347

Minkä ikäinen olet?

Vastaajien määrä: 283

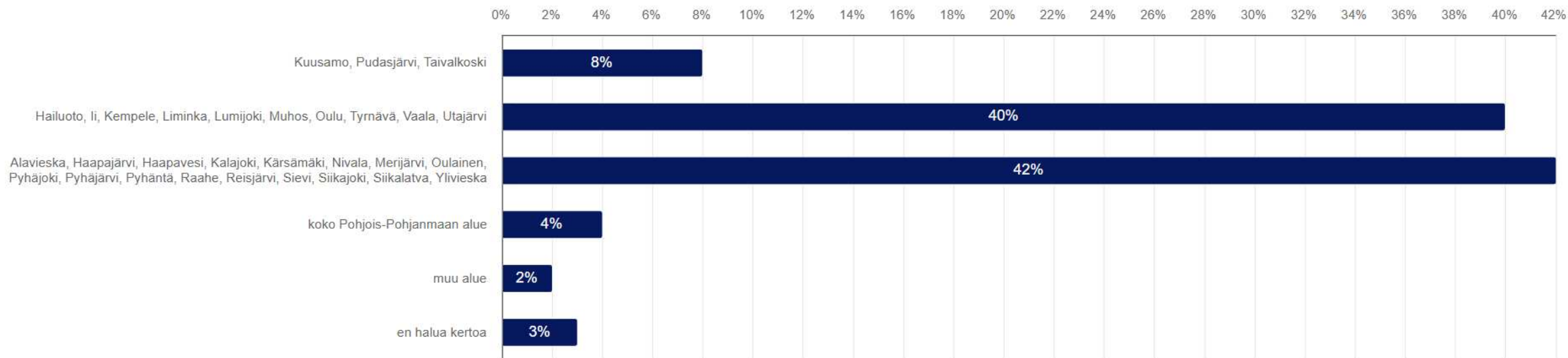

Palautteiden antajat

Millä alueella asut tai toimit?

Valitse seuraavista vaihtoehtoista alue tai alueet, jolla asut tai toimit joko Pohteen yhteistyökumppanina, työntekijänä tai muuna.

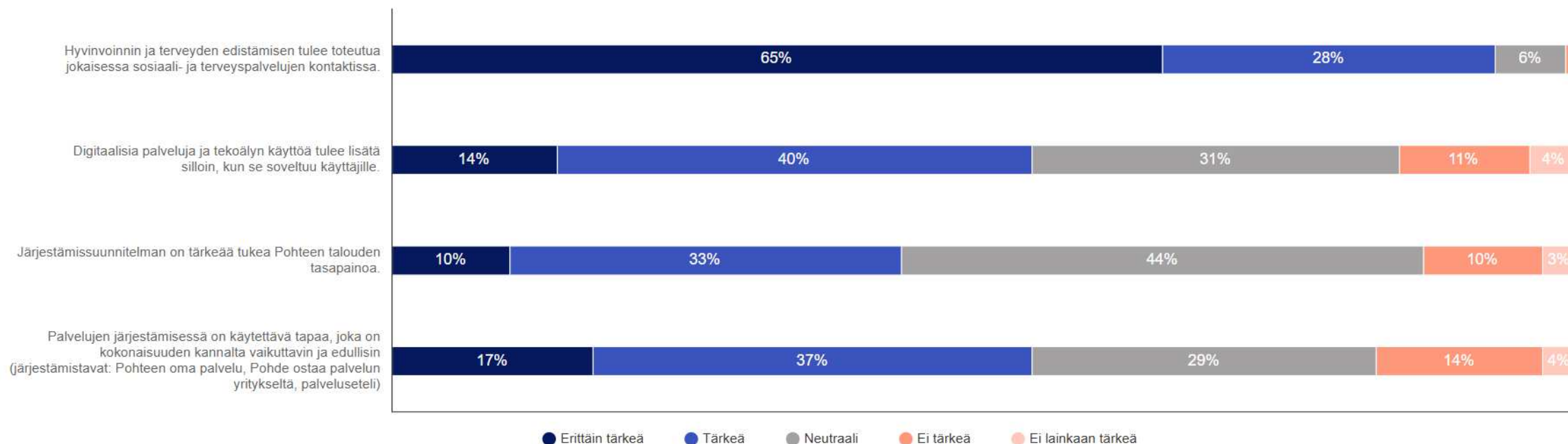
Vastaajien määrä: 283

Kaikkia palveluja koskevat näkökulmat

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

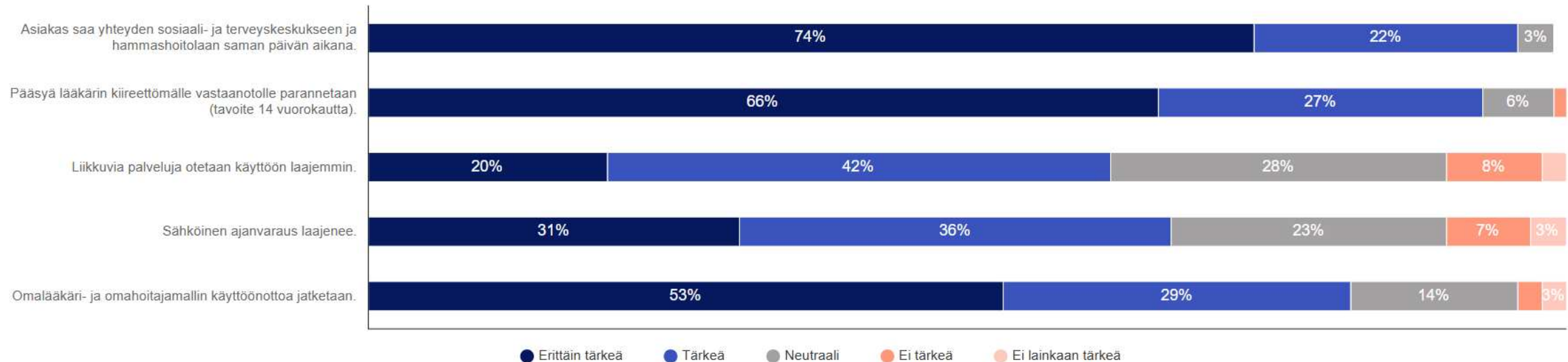
Kaikkia palveluja koskevat näkökulmat
Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?
Vastaajien määrä: 266

Sosiaali- ja terveyskeskusten palvelut

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

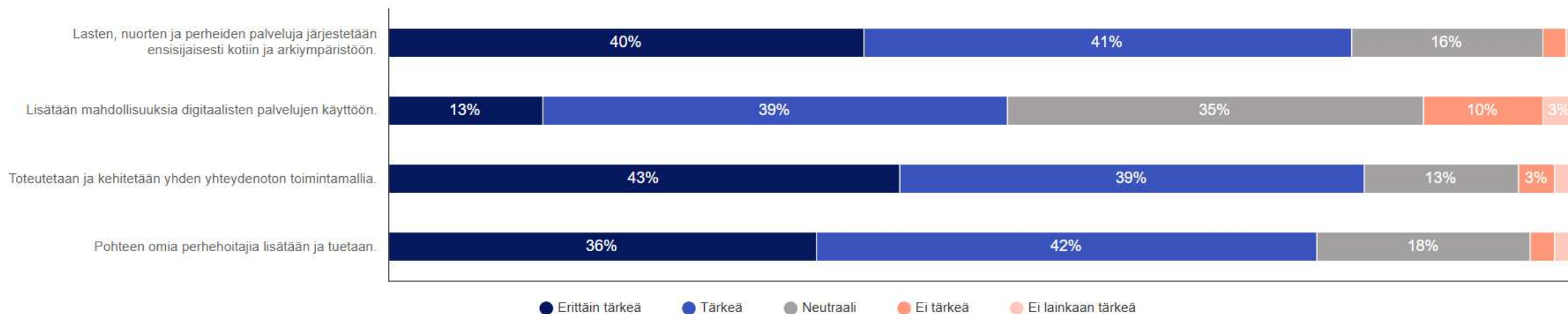
Sosiaali- ja terveyskeskusten palvelut
Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?
Vastaajien määrä: 266

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut lapsille, nuorille ja perheille

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

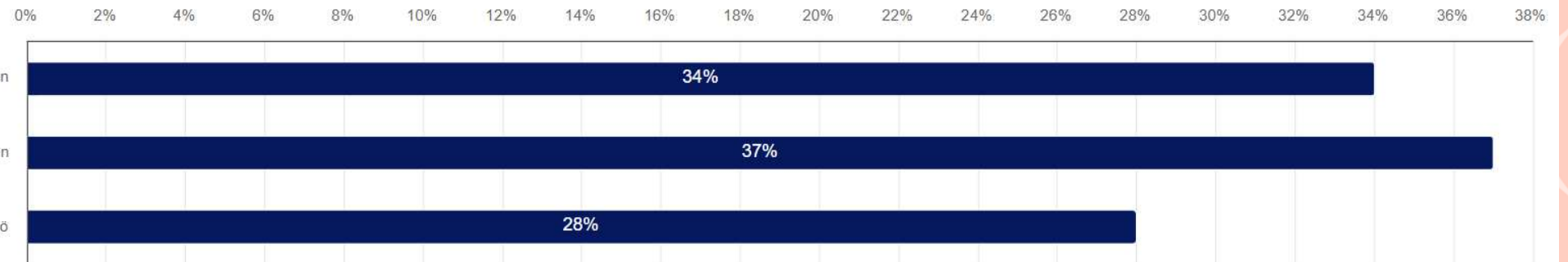
Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut lapsille, nuorille ja perheille
Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?
Vastaajien määrä: 261

Mikä seuraavista painopisteistä on tärkein, kun lasten, nuorten ja perheiden palvelurakennetta uudistetaan:

Mikä seuraavista painopisteistä on tärkein, kun lasten, nuorten ja perheiden palvelurakennetta uudistetaan:

Vastaajien määrä: 257

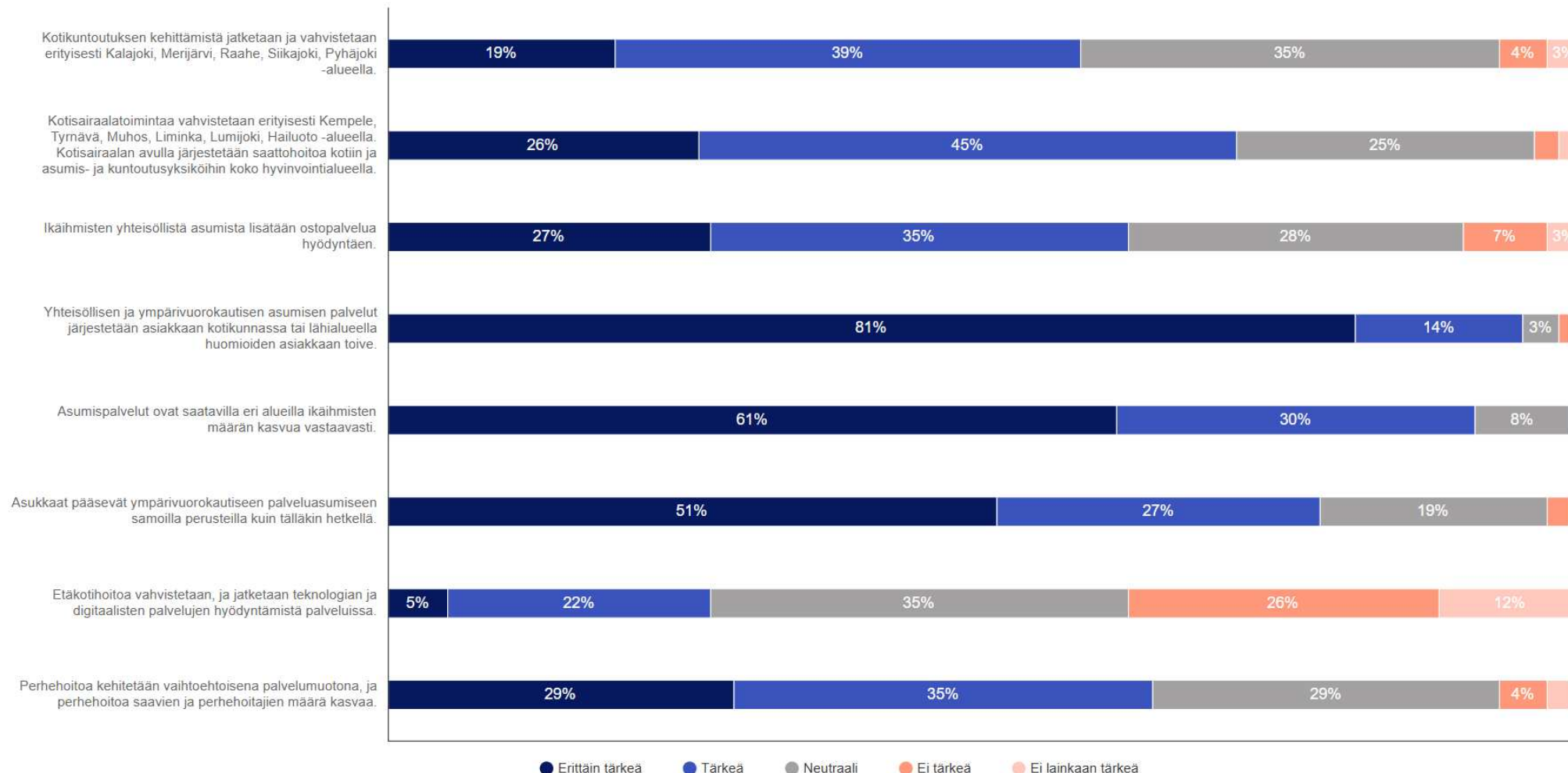

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut ikäihmisille

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut ikäihmisille Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

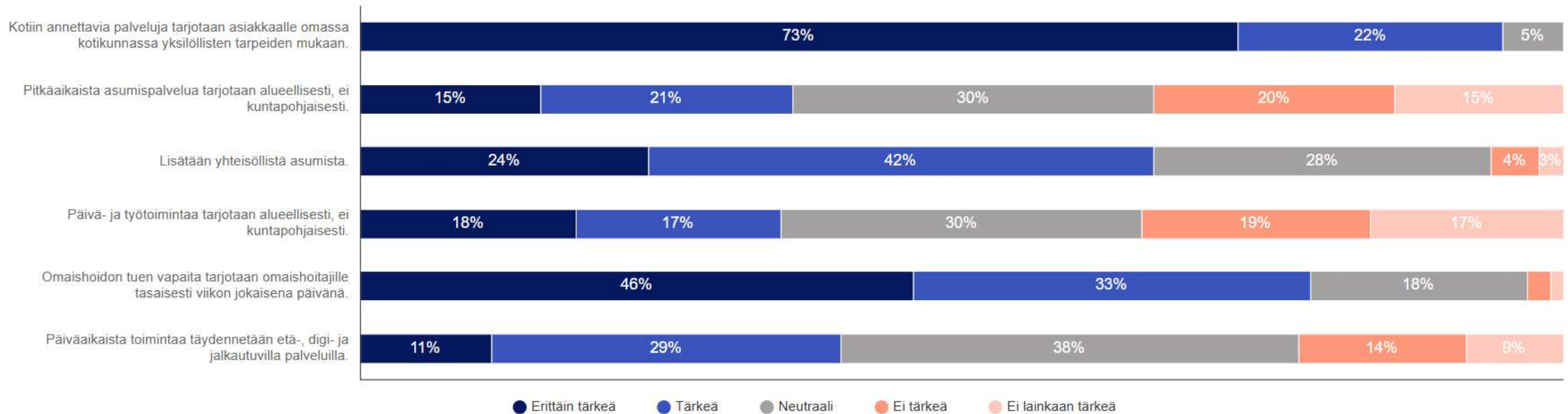
Vastaajien määrä: 257

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut vammaisille

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Kotiin ja arkiympäristöön annettavat palvelut vammaisille
Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?
Vastaajien määrä: 261

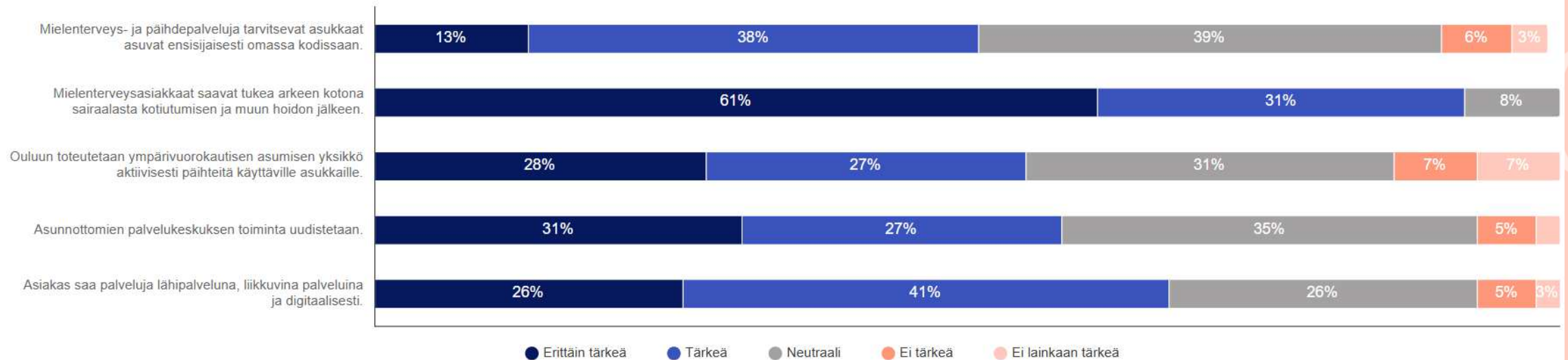
Mielenterveys- ja päihdepalveluja tarvitsevat ja muita sosiaalipalveluja tarvitsevien asukkaiden palvelut

Pohde
Pohjois-Pirkanmaan
hyvinvointialue

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Mielenterveys- ja päihdepalveluja tarvitsevat ja muita sosiaalipalveluja tarvitsevien asukkaiden palvelut
Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Vastaajien määrä: 251

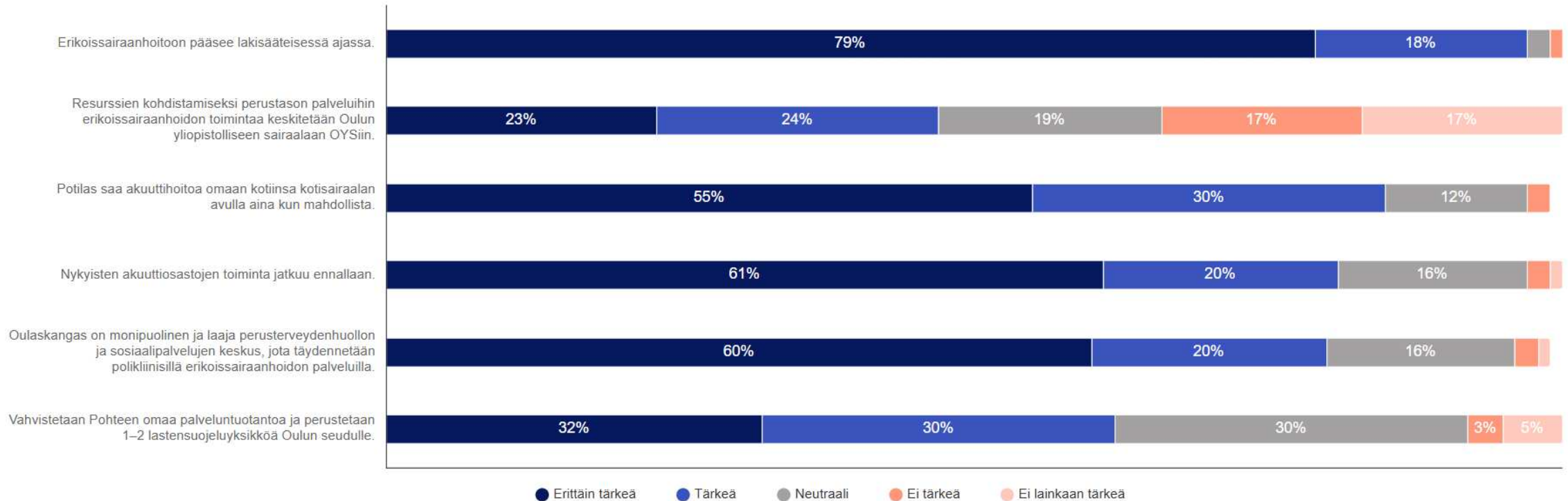
Yhteiset palvelut

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Yhteiset palvelut

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia järjestämissuunnitelman näkökulmia?

Vastaajien määrä: 259

Talouden tasapainottamisen tavoitteet järjestämissuunnitelmassa

Palautteissa käsiteltiin laajasti talouden tasapainottamistoimien vaikutuksia palvelujen saatavuuteen, alueelliseen yhdenvertaisuuteen ja paljon tukea tarvitsevien ihmisten arkeen.

Erityisesti palautteissa käsiteltiin omaishoidon palkkioita ja omaishoitajien jaksamista, lähipalvelujen säilymistä sekä ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden asumis- ja palveluratkaisuja. Myös työ- ja päivätoiminnasta, työosuusrahasta, kuntoutusyksiköistä, ympärivuorokautisesta palveluasumisesta ja yhteisöllisestä asumisesta esitettiin näkemyksiä.

Useissa palautteissa korostui palvelujen sijainnin merkitys: palvelujen toivottiin olevan kohtuullisen matkan päässä sekä mahdollistavan asumisen lähellä omaisia ja tuttua tukiverkostoa. Palvelujen vähentämisen, yksiköiden lakkauttamisen tai toimintojen keskittämisen arvioitiin voivan lisätä kuljetuksia, pidentää asiointimatkoja ja kasvattaa asiakkaiden sekä heidän läheistensä kustannuksia. Samalla tuotiin esiin mahdollisuus, että kevyempien ja ennaltaehkäisevien palvelujen vähentäminen lisää myöhemmin kotihoidon, ympärivuorokautisen asumisen, päivystyksen tai erikoissairaanhoidon tarvetta.

Osa vastaajista puolestaan piti joidenkin palvelujen keskittämistä, yksiköiden yhdistämistä tai aukioloaikojen tarkistamista mahdollisena, jos ratkaisut perustuvat palvelutarpeeseen ja niiden kokonaisvaikutukset arvioidaan.

Vaihtoehtoisina säästökohteina palautteissa mainittiin erityisesti hallinnon ja johtamisrakenteiden kustannukset, päällekkäiset tehtävät, tilojen käyttö, kuljetusjärjestelyt, tietojärjestelmät sekä työn ja palveluprosessien sujuvuus.

Päätöksenteon tueksi toivottiin avoimia perusteluja ja vertailutietoa eri vaihtoehtojen kustannuksista. Vaikutuksia ehdotettiin tarkasteltavaksi koko palveluketjun näkökulmasta siten, että arvioinnissa huomioidaan myös kuljetukset, asiakkaiden kustannukset, henkilöstövaikutukset ja pidemmän aikavälin palvelutarpeet.

Palautteissa esitettyjä ratkaisu- ja kehittämis ehdotuksia

01 Kokonaisvaikutusten arviointi

- Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan pitkällä aikavälillä, ei vain välittömien kustannusten näkökulmasta.
- Vaihtoehtoiskustannukset sekä kustannusten siirtyminen sisällytetään arviointiin.
- Päätöksenteossa vältetään palvelujen osaoptimointia

"Taloutta tasapainotettaessa vaihtoehtoiskustannukset ja kustannusten vertailu avoimesti on olennainen kysymys sen lisäksi, että vältetään palvelujen kustannusten osaoptimointia koko kustannuspaletissa: kokonaiskustannukset yhteiskunnan kannalta mukaan luettuna palvelujen käyttäjän kustannukset laskentaan mukaan."

02 Säästötoimien kohdentaminen vaikutusten perusteella

- Säästötoimia kohdennetaan vaikutusten arvioinnin, ei yksinomaan kustannusten perusteella.
- Yksilölliset tilanteet ja palvelutarpeet huomioidaan muutoksia valmisteltaessa.
- Vaikutuksia arvioidaan erityisesti paljon palveluja tarvitsevien ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien näkökulmasta.

"Erityisesti ikäihmisten, pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja paljon palveluja tarvitsevien kohdalla pitäisi arvioida konkreettisesti, mitä suunnitellut säästöt merkitsevät heidän arjessaan ja palvelujen saatavuudessa."

03 Keskittämisen vaikutusten huomiointi

- Keskittämisen vaikutukset arvioidaan saavutettavuuden, liikkumisen ja palvelujen käytettävyyden näkökulmasta.
- Arvioinnissa huomioidaan asiakkaiden, läheisten ja muiden toimijoiden kustannukset.
- Palvelujen sijaintivaihtoehtoja tarkastellaan laajasti ennen ratkaisuja.

"Jos palvelu siirtyy kymmenien tai jopa satojen kilometrien päähän, kustannus ei poistu- se voi siirtyä asiakkaalle, omaisille, työnantajalle tai yhteiskunnalle esimerkiksi lisääntyneinä matkakuluina, poissaoloina ja kuljetustarpeina."

04 Lähipalvelujen ja vaihtoehtoisten palvelumuotojen hyödyntäminen

- Lähellä käyttäjiä toteutuvat palvelut nähdään osana toimivaa palvelurakennetta.
- Yhteisöllistä asumista ja perhehoitoa hyödynnetään vaihtoehtoisina palvelumuotoina.
- Tilojen soveltuvuus ja muutoksista aiheutuvat kustannukset selvitetään ennen yhdistämiä.

"Yhteisöllisen asumispalvelun ja perhehoidon kehittäminen. Nyt yhteisölliseen asumispalveluun ja perhehoitoon päädytään juuri ennen ympärivuorokautiseen asumispalveluun siirtymistä ja tämä on liian myöhäistä..."

Muu palaute järjestämissuunnitelman luonnoksesta

Palautteissa järjestämissuunnitelmalta toivotaan selkeämpää rakennetta ja konkreettisempaa kuvausta suunnitelluista muutoksista. Erityisesti kaivataan avoimia perusteluja sille, mitä palveluja muutetaan tai lakkautetaan, missä muutokset toteutuvat ja miten niiden vaikutukset ihmisten arkeen sekä alueiden erilaisiin olosuhteisiin on arvioitu.

Vastauksissa järjestämissuunnitelmaa kuvataan laajaksi ja vaikeasti hahmotettavaksi. Lukijalle ei aina avaudu, mitä palveluja muutetaan tai lakkautetaan, missä muutokset toteutuvat ja mihin ratkaisut perustuvat. Erityisesti alueellisten erityispiirteiden, väestökehityksen ja palvelutarpeiden yhteys ehdotettuihin toimenpiteisiin jää vastaajien mielestä epäselväksi.

Myös tavoitteiden ja käytännön toimenpiteiden välillä koetaan olevan ristiriitaa. Suunnitelmassa puhutaan ihmislähtöisyydestä ja lähipalveluista, mutta toimenpiteiden arvioidaan vievän palveluja kauemmaksi. Lisäksi talous ja säästöt korostuvat viestinnässä, kun taas palvelujen käyttäjien arki ja muutosten konkreettiset vaikutukset jäävät vähemmälle huomiolle.

Vastauksissa toivotaan suunnitelmalta selkeämpää rakennetta, täsmällisiä käsitteitä sekä näkyviä perusteluja muutoksille. Avoimempi kuvaus vaihtoehtoista, vaikutuksista ja aikatauluista helpottaisi suunnitelman arviointia ja vahvistaisi luottamusta valmisteluun.

"Kokonaisuus laaja. Iso alueellinen palvelukokonaisuus vaikea hahmottaa."

"Ehdotettujen toimenpiteiden perusteita ei saa materiaalista selville."

"Suunnitelmasta olisi tärkeää tulla esiin selkeästi kaikki, mitä siinä oikeasti esitetään lakkautettavaksi."